

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Vertis

Vertaisohjaajakoulutus

Tiina Toivola

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

04 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Tiina Toivola	Sivumäärä 41 ja 26 liitesivua
Työn nimi Vertis. Vertaisohjaajakoulutus	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anna Pikala ja Minna Hautio	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Turun kaupungin Nuorten palvelut, Annika Sabell	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella vertaisohjaajakoulutus nuorille, jotka haluavat olla mukana vaikuttamassa ja kehittämässä Turun kaupungin nuorisotiloja. Vertaisohjaajatoiminnan tavoitteena on saada nuoret mukaan aktiiviseen suunnittelu-, toteutus- ja arviointityöhön nuorisotalojen kehittämiseksi. Ohjaajille vertaisohjaajatoiminta taas merkitsee yhtä uutta työvälinettä kasvatustyöhön.</p> <p>Työn tilaaja on Turun kaupungin Nuorten Palvelut. Tilaajan tavoitteena on vertaisohjaajatoiminnan käyttäminen osallistavana toimintana kasvatustyössä sekä nuorisotalojen kehittämistyö.</p> <p>Vertaisohjaajakoulutusta ei ole aikaisemmin järjestetty Turun Nuorten Palveluilla, joten toiminnalla pyritään luomaan uutta näkökulmaa nuorisotiloilla tapahtuvaan kasvatustyöhön.</p> <p>Tämä toimintatutkimus on tehty haastattelujen ja benchmarkkauksen avulla. Teemahaastattelu toteutettiin toukokuussa 2014 nuorisotyöntekijöiden ryhmähaastatteluna, joka toimi pohjana yhdessä benchmarkingin kanssa koko vertaisohjaajakoulutukselle.</p> <p>Vertaisohjaajakoulutus toteutettiin syksyllä 2014 ja siitä saatujen palautteiden avulla koulutusta muokataan nuorten toivomaan suuntaan. Vertaisohjaajakoulutus on jatkuva prosessi, jotta se vastaisi koulutettavien nuorten tarpeita.</p> <p>Vertaisohjaajakoulutus sisältää valmiin materiaalin koulutuksen vetämiseen, aina mainostuksesta loppuarviointiin. Tämä mahdollistaa koulutuksen uudelleen toteuttamisen vuosittain. Koulutus sisältää neljä kahden tunnin tapaamiskertaa ja koulutusleirin.</p>	
Asiasanat vertainen, vertaisohjaaja, vertaisohjaajakoulutus, osallisuus, vaikuttaminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Tiina Toivola	Number of Pages 41 and 26 appendix pages
Title Vertis. Peer counsellor training course	
Supervisor(s) Anna Pikala ja Minna Hautio	
Subscriber and/or Mentor Turku City Youth Services, Annika Sabell	
Abstract <p>This thesis is about creating a peer counsellor training course for youngsters who want to develop and influence the youth centers in Turku. The idea of the training course is to involve youngsters to be an active part of planning, implementing and assessing youth centers' free-time activities. For youth workers, this means a new work method to help educating youngsters.</p> <p>The subscriber is Turku City Youth Services. Their aim is to use peer counsellor training as a new involving method in youth work and also develop youth centers in Turku.</p> <p>This research was done by interviewing youth workers and benchmarking other similar training courses. The interview was carried out in May 2014 as a theme interview. The training course was created based on those researched methods.</p> <p>After implementing the training course, it will improved by the feedback from the peer counsellors who attended the training course. The peer counselor training course is an on-going process to fit the needs of the participants.</p> <p>The result of this study is a ready to use peer counsellor training course. It includes 4 training sessions and a weekend training camp with all the contents and materials. It's an easy package for youth workers to develop their work.</p>	
Keywords peer counsellor, peer counsellor training course, involvement, possibilities to influence	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KÄSITTEET	7
3 VERTAISOHJAAJUUS	13
3.1 Vertaisohjaajuus Turun kaupungin Nuorten palveluilla	13
3.2 Nuorten kuuleminen ja osallisuus	15
3.3 Vertaisuuden merkitys nuorisotalotyössä	16
3.4 Vertaisohjaajatoiminnan tavoitteet talotyössä	17
4 TOIMINTATUTKIMUS	18
4.1 Teemahaastattelu	19
4.2 Benchmarking	23
5 VERTAISOHJAAJAKOULUTUS	25
5.1 Vertaisohjaajakoulutuksen rakenne	25
5.2 Vertaisohjaajakoulutuksen vuosikello	26
5.3 Vertaisohjaajakoulutuksen sisältö	28
5.3.1 Ensimmäinen koulutuskerta: tutustuminen	29
5.3.2 Toinen koulutuskerta: vertaisohjaajuus	30
5.3.3 Kolmas koulutuskerta: toiminnan kehittäminen	30
5.3.4 Neljäs koulutuskerta: toteutus (leiri)	31
5.3.5 Viides koulutuskerta: päättäjäiset	32
5.4 Havainnointi	33
6 PALAUTTEET VERTAISOHJAAJAKOULUTUKSESTA	35
7 POHDINTAA	38
LÄHTEET	40
LIITTEET	42
Liite 1 Teemahaastattelun runko	42
Liite 2 Tiedote ohjaajille	43
Liite 4 Vertaisohjaajatoiminnan mainos	46
Liite 5 Osallistumislupa vertaisohjaajakoulutukseen	47
Liite 6 Vertaisohjaajakoulutuksen harjoitteet ja materiaalit	48
Liite 7 PowerPoint-esitys	54
Liite 8 Leirikirje	65
Liite 9 Todistus	66
Liite 10 Palautelomake nuorille	67

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena oli suunnitella vertaisohjaajakoulutus Turun kaupungin Nuorten palveluille. Tarkoituksena on kehittää nuorisotalotyötä vertaisohjaajakoulutuksen avulla yhä enemmän nuorten näköiseksi ja sitouttaa nuoria mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Idea koulutuksen järjestämisestä syntyi jo muutama vuosi sitten, kun mietin miten ja mihin suuntaan talotoimintaa voisi kehittää. Olen työskennellyt kahdella eri nuorisotalolla vuodesta 2009 ja pyrkinyt aina kuulemaan nuoria jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Hyvin usein nuorisotyöntekijöiden toteuttamat aktiviteetit ja toiminnot nuorisotalolla ovat kuitenkin vain ohjaajien näkemyksiä nuorten toiveista. Näin heräsi ajatus nuorten mukaan ottamisesta toiminnan suunnitteluun.

Ensimmäinen nuorten toteuttama aktiviteetti sujui oikein mainiosti ja nuoret olivat sitoutuneita toimintaan, koska olivathan he sen itse suunnitelleet. Vastuu suunnittelusta jäi kuitenkin yhä meille ohjaajille, koska nuorilla ei ollut riittävästi tietoa suunnitteluprosessista vaikka intoa olisikin riittänyt. Tämän pohjalta koin nuorten kouluttamisen tärkeäksi ja idea vertaisohjaajakoulutuksesta jäi odottamaan sopivaa hetkeä toteutettavaksi.

Aloittaessani opinnot syksyllä 2013 Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, tiesin heti mistä aiheesta haluan tehdä opinnäytetyöni. Valmistelin yhteydenottoani Turun kaupungin Nuorten palveluille pitkään ja kun pääsin saman pöydän ääreen työnantajaedustajan kanssa, olin valmis perustelemaan pitkän kaavan kautta tarvetta vertaisohjaajakoulutukselle. Perusteluja ei juuri tarvittu, sillä Turun kaupungin Nuorten palvelut olivat jo miettineet vastaavanlaisen toiminnan kehittämistä. Näin ollen pääsin toteuttamaan opinnäytetyönäni suoraan työelämästä noussutta tarvetta.

Vertaisohjaajakoulutus koostuu koulutuspäivistä ja leiristä, joiden aikana nuori saa perustiedot ja -valmiudet toimia vertaisohjaajana muille talon nuorille. Koulutuspäivien määrä ja sisältö määräytyi haastattelujen ja benchmarkkauksen perusteella. Koulutuksen käytyään nuori pystyy toimimaan vertaisohjaajana esim.

kerhoissa, leireillä, diskoissa tai avoimessa toiminnassa. Koulutus on nuorille ilmainen.

Vertaisohjaajatoiminnan nimi, Vertis, syntyi nuorten ideariihestä. He saivat itse demokraattisesti päättää nimen sekä vertaisohjaajatoiminnan logon. Nämä myös painettiin Vertiksien työpaitoihin, jotta nuoret tunnistettaisiin paremmin nuorisotalolla vertaisohjaajana toimiessaan.

Esittelen opinnäytetyössäni ensin käsitteet, jotka liittyvät vertaisohjaajatoimintaan. Sen jälkeen käsittelen vertaisohjaajuutta muun muuassa opinnäytetyön tilaajatahon, Turun kaupungin Nuorten palveluiden ja osallisuuden näkökulmasta. Tämän jälkeen vuorossa on toimintatutkimuksen vaiheiden läpikäyminen ja sen perusteella tehdyn koulutuksen esittely. Lopuksi käyn vielä palautteet läpi sekä pohdin opinnäytetyön tuloksia.

2 KÄSITTEET

Opinnäytetyössäni käytän eri nuorisovalan käsitteitä. Tähän päälukuun olen määritellyt niistä keskeisimmät vertaisohjaajuden kannalta. Näitä ovat nuoruus, nuorisotyö ja sen perusfunktiot, nuorisotalo, osallisuus, vertaisuus ja vertaisohjaaja.

Nuoruus

Aalberg ja Siimes (2007, 67) jakavat nuoruuden kolmeen osaan. Varhaisnuoruus sijoittuu 12-14 vuoden ikään, varsinainen nuoruus 15-17 vuoden ikään ja jälkinuoruus 18-22 vuoden ikään.

Varhaisnuoruuden aikana alkaa varsinainen puberteetti ja fyysiset muutokset saattavat aiheuttaa hämmennystä ja levottomuutta nuoressa. Nuorelle alkaa muodostua halu irtaantua vanhemmistaan, mutta toisaalta välillä nuori palaa lapsenomaisuuteen ja vanhempiensa pariin. Itsenäistyäkseen nuori tarvitsee kiistoja, joten varhaisnuoruus on kuohuvaa aikaa. (mt. 67-68.)

Varsinaisen nuoruuden aikana nuori alkaa sopeutua uuteen ruumiinkuvaansa ja seksuaalinen kehitys on hyvin keskeistä tässä ikävaiheessa. Nuoren persoonallisuus alkaa selkiytyä ja minuutta vahvistetaan usein seurustelusuhdeiden avulla. Aktiivisuus lisääntyy ja usein nuori onkin kiinnostunut omasta ympäristöstään ja siitä miten siihen voi vaikuttaa. (mt. 68-69.)

Jälkinuoruus on eräänlainen jäsentymisvaihe, jossa aikaisemmat kokemukset jäsentyvät kokonaisuudeksi naisena tai miehenä olemisesta. Nuori pääsee irroittautumaan vanhemmistaan ja kykenee kohtelemaan heitä tasa-arvoisemmin. Kaveri- ja seurustelusuhdeiden myötä empatiakyky lisääntyy ja itsekeskeiset valinnat vähenevät. Nuori pystyy sijoittamaan itsensä osaksi yhteiskuntaa eikä enää pelkää osaksi lapsuuden perhettään. Vastuun ottaminen lisääntyy ja nuori alkaa tekemään päätöksiä tulevaisuuden suhteen. (mt. 70-71.)

Nuoruuden aikana nuori irroittautuu vanhemmistaan ja korvaa ihmissuhdetyhjiötään kavereilla. Ryhmään kuuluminen on välttämätön kehityksellinen välivaihe.

Varhaisnuoruuden aikana ryhmät ovat usein spontaaneja ja niitä hallitsee ryhmään kuuluvuuden tunne. Varsinaisen nuoruusiän aikana ryhmät ovat erityneempiä ja kooltaan pienempiä. Niitä yhdistää usein jokin ideologia tai harrastus. Jäsenten seurustelusuhteet vähentävät ryhmään kuulumisen merkitystä. (mt.72-73.)

Erikson taas sijoittaa nuoruuden 12-20 ikävuoden väliin. Hän on jakanut ihmisen elämänkaaren kahdeksaan osaan. Elämänvaiheilla on omat kehityskriisinsä, jotka tulisi ratkaista eheän minän luomiseksi. Nuoruuden kehityskriisinä on oman identiteetin löytäminen. Jos tätä kehityskriisiä ei ratkaista, nuorelle jää epäselväksi kuka hän on ja mikä on hänen oma roolinsa yhteiskunnassa. (McMahan 2008, 34.)

Vertaisohjaajakoulutus on suunnattu 14-18-vuotiaille nuorille, mutta saimme hakemuksia myös vanhemmilta nuorilta. Tämän vuoksi koulutukseen osallistui nuoria kaikista nuoruuden kolmesta eri vaiheesta. Pyrimme koulutusta suunniteltaessa ottamaan huomioon eri ikävaiheet esimerkiksi antamalla haastavampia tehtäviä vanhemmille osallistujille.

Koulutuksen avulla nuorelle avautuu mahdollisuus pohtia tulevia uravalintoja. Koulutus ja sen jälkeinen toiminta avaavat ohjaajuuden maailmaa ja sitä kautta nuori saattaa löytää itselleen tulevaisuuden ammatin. Nuori saa koulutuksen jälkeen kurssitodistuksen, josta voi hyötyä hakiessa alan koulutukseen.

Vertaisohjaajatoiminta toimii hyvin juuri nuorten kanssa sillä halu erkaantua vanhemmista on suuri ja toisaalta taas nuori kaipaa tilalle vertaisuhteita. Nuoret hakeutuvat muiden nuorten pariin luonnostaan, joten vertaisohjaajakoulutuksen avulla pyritään luomaan nuorille uusia vapaa-ajanviettoimintoja nuorten omista lähtökohdista. Varsinaisen nuoruuden aikana nuori alkaa kiinnostua vaikuttamisesta, joten koulutuksessa pyrimme ottamaan yhdeksi osa-alueeksi vaikuttamismahdollisuudet Turun alueella.

Nuorisotyö ja sen perusfunktiot

Nuorisotyöllä tarkoitetaan lainsäädännön mukaan nuorten omaan vapaa-aikaan perustuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, sosiaalista vahvistamista, kasvun

ja itsenäistymisen tukemista ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta (Nuorisolaki 72/2006, 8§). Ingram ja Harris taas määrittävät nuorisotyön tavoitteelliseksi kasvatustyöksi, joka perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen (2001, 5).

Niemisen määritelmän mukaan nuorisotyö koostuu neljästä eri perusfunktioista. Nuorisotyön neljä perusfunktiota ovat sosialisatiofunktio, personalisaatiofunktio, kompensatiofunktio ja resursointi- ja allokointifunktio. Nämä funktiot eivät ole toisiansa poissulkevia, vaan usein useampaa funktiota voi toteuttaa yhtäaikaaisesti. (2008, 22-23.)

Sosialisatiofunktioilla tarkoitetaan sosialisatiota eli nuoren liittämistä yhteiskunnan jäseneksi. Tarkoituksena on siis siirtää ympäröivässä kulttuurissa olevien arvojen, roolien, käyttäytymistapojen ja toimintamallien siirtämistä seuraavalle sukupuolvelle. Nuorten ei ole tarkoitus hyväksyä niitä sellaisenaan, vaan nuoret voivat omaksua, muuttaa tai hylätä näitä. Sosialisatiolla on siis sekä säilyttävä, että uudistava luonne. (mt. 23.)

Personalisaatiofunktion tehtävänä on ohjata nuoren personalisaatiota eli nuoren kehittymistä omaksi itsekseen. Sen toteuttaminen edellyttää nuorisotyöntekijöiden osaamista erityisesti nuoren yksilöllisyyden ja ainutlaatuisuuden tunnistamisessa, tunnustamisessa ja tukemisessa. Nuorisotyö tarjoaa siis tilaisuuksia inhimilliselle kasvulle ja oppimiskokemuksille. (mt. 24-25.)

Kompensatiofunktio tarkoittaa sosialisatiossa ja personalisaatiossa ilmenneiden puutteiden tasoittamista. Nuorisotyön tavoitteena onkin korjata nuorten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja elämänhallintaan liittyviä ongelmia. Sitä on usein toteutettu esimerkiksi erityisnuorisotyönä ja projekteina. Korjaavasta työstä ei kuitenkaan olla yksimielisiä ja osa korjaavasta työstä sijoittuukin nuorisotyön ulkopuolelle. (mt. 25.)

Neljäntenä tehtävänä on nuorille osoitettuihin voimavaroihin ja niiden suuntaamiseen vaikuttaminen eli resursointi- ja allokointifunktio. Nuorisopolitiikan toteuttaminen on ollut haastavaa, sillä nuorisotyöllä ei ole ollut päätösvaltaa nuoria koskevissa asioissa kaikilla elämänoilla. (mt. 25-26.)

Vertaisohjaajakoulutukseen liittyy olennaisesti kaksi ensimmäistä perusfunktiota sekä tarpeen vaatiessa myös kompensatiofunktio. Vertaisohjaajakoulutus tukee nuoren kasvamista aktiiviseksi toimijaksi yhteiskunnassa, jolloin funktiona on sosialisatio. Koulutuksen aikana nuori pääsee myös pohtimaan omaa rooliaan vertaisohjaajatoiminnan parissa sekä kehittämään omia ohjaustaitojaan, jolloin puhutaan personalisatiofunktioista. Kompensatiofunktio ei sinänsä kuulu vertaisohjaajakoulutuksen lähtökohtiin, mutta jos koulutuksen aikana nuorilla ilmenee kahden ensimmäisen funktion puutteita, niin pyrkimyksenä on tukea nuorta näissä asioissa sekä ohjaamaan tarvittaessa eteenpäin.

Nuorisotalo

Nuorisotalolla tai -tilalla tarkoitetaan nuorille suunnattua tilaa, jossa nuoret voivat kokoontua viettämään vapaa-aikaa turvallisesti. Nuorisotalot toimivat usein avoimien ovien -periaatteella, jolla tarkoitetaan vapaaehtoista ryhmässä tapahtuvaa toimintaa, jolla voidaan vahvistaa nuoren elämänhallintaa. Nuorisotaloilla työskentelevät ammattitaitoiset nuorisotyöntekijät, joiden rooli on toimia ammattikasvattajana. (Kylmäkoski 2008, 395.)

Turun kaupungin Nuorten palveluilla on 20 nuorisotilaa, jotka sijaitsevat eri puolella Turku. Nuorisotiloilla on käytössä seutukunnallinen nuorisokortti, joka toimii pääsylippuna nuorisotiloille ja leireille. Talojen toiminta on suunnattu 9-18-vuotiaille. (Turun kaupunki, 2014)

Osallisuus

Yleisesti osallisuudella tarkoitetaan mahdollisuutta vaikuttaa oman elinympäristön ja ympäröivän yhteiskunnan kehittämiseen ja päätöksentekoon (Peipinen 2013, 48). Gretscher (2008, 245) taas määrittää osallisuuden pystyvyyden tunteeksi, jolloin nuori tuntee pätevyyttä ja kokee roolinsa merkittäväksi omassa yhteisössään. Pääpaino on siis nuoren omakohtaisella tunteella eikä niinkään ympäröivällä yhteisöllä.

Tässä yhteydessä osallisuudella tarkoitetaan nuoren mahdollisuutta vaikuttaa oman elinympäristönsä asioihin eli tarkemmin sanottuna oman nuorisotilansa toimintaan.

Nuorisotilan tehtävä on mahdollistaa nuorten vaikuttamismahdollisuudet eri kanavia pitkin. Osallisuuden tulisikin olla aitoa eikä pelkästään näennäistä. Jos nuoret kokevat, ettei heillä ole mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään tai niillä ei ole vaikutusta päätöksentekoon, ei osallisuuden tavoitteisiin olla päästy.

Vertaisohjaajakoulutuksen käytyään nuorella on mahdollisuus vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä sekä nuorisotilan toimintaan. Koulutuksen aikana nuori saa tietoa eri vaikuttamiskanavista Turun seudulla ja hänelle avautuu mahdollisuus toiminnan luomiseen vertaisohjaajana. Koulutuksen aikana korostetaan nuorten osallisuuden merkitystä ja rohkaistaan nuorta vaikuttamaan.

Vertaisuus

Vertaisilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat samalla tasolla sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehityksessä (Salmivalli 2005, 15). McMahan taas määrittää vertaisuutta iän ja sosiaalisen tason kautta, mutta huomauttaa vertaisuuden määritelmän vaihtelevan kontekstin myötä. Esimerkiksi perhejuhlissa kaikki lapset usein ajatellaan vertaisiksi vaikka ikähaarukka saattaa olla 2-20 vuoden välillä. Toisaalta koulussa seitsemäsluokkalaiset määrittelevät viidesluokkalaiset "vauvoiksi" eivätkä koe olevansa vertaisia. (2008, 174.)

Tässä opinnäytetyössä vertaisella tarkoitetaan nuoria, jotka jakavat saman vapaa-ajan viettopaikan. Heidän ei tarvitse olla samanikäisiä, eikä heitä välttämättä yhdistä mitkään muut tekijät kuin nuoruus ja halu viettää vapaa-aikaansa samassa tilassa. Vertaiset ovat kuitenkin tasavertaisia toisiinsa nähden.

Vertaisohjaaja

Turun kaupungin Nuorten palveluilla vertaisohjaajalla tarkoitetaan noin 14-18-vuotiasta nuorta, joka on suorittanut vertaisohjaajakoulutuksen hyväksytysti. Koulutuksen käytyään vertaisohjaaja voi toimia nuorisotilan toiminnoissa, kuten discoissa, kerhoissa, leireillä ja tapahtumissa ohjaajana vertaisilleen. Vertaisohjaajan tukena toimivat vertaisohjaajatoiminnan kouluttajat sekä oman nuorisotalon nuorisotyöntekijät.

Vertaisohjaajan rooli nuorisotalolla on ideoida, suunnitella, markkinoida ja toteuttaa toimintaa muille nuorisotalon kävijöille. Vertaisohjaajille kuuluu myös toiminnan arviointi ja kehittäminen yhdessä talon nuorisotyöntekijän kanssa. Vertaistoimintaa voi tehdä joko yksin tai ryhmissä.

Nuorisotyöntekijän rooliksi talolla jää toiminnan mahdollistaminen sekä suunnitelmien hyväksyminen. Tärkeässä osassa toimintaa on myös vertaisohjaajien tukeminen ja peredyttäminen toimintapisteeseen. Nuorisotyöntekijät auttavat myös käytännön asioiden hoitamisessa, kuten tilavarauksissa ja hankinnoissa sekä tukevat ongelmatilanteissa.

3 VERTAISOHJAAJUUS

Tässä pääluvussa esittelen aluksi vertaisohjaajatoimintaa Turun kaupungin Nuorten palveluilla, jonka jälkeen käyn läpi nuorten kuulemisen ja osallisuuden merkityksen vertaisohjaajakoulutuksen näkökulmasta. Sen jälkeen käyn läpi vertaisuuden merkityksen nuorisotalotyössä, joka auttaa avaamaan vertaisuuden tärkeyttä nimenomaan nuoruuden aikana. Lopuksi esittelen vielä vertaisohjaajatoiminnan tavoitteet.

3.1 Vertaisohjaajuus Turun kaupungin Nuorten palveluilla

Turun kaupungin nuorisotyötä määrittää nuorisolaki, jonka tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuoren aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja (Nuorisolaki 1.luku 1§). Turku-sopimus 2013 – 2016 antaa tietyt peruseriaatteet ja tavoitteet, joiden noudattamiseen ja toteuttamiseen allekirjoittaneet valtuustoryhmät sitoutuvat valtuustokaudeksi 2013–2016. Sopimuksessa on neljä peruseriaatetta, joista yksi pyrkii turvaamaan kunnan peruspalvelut:

Ennaltaehkäisy on avainsana palveluiden järjestämisessä ja siihen panostetaan. Hyvinvointia edistävät yhtäläillä liikuntaan kannustava turvallinen ympäristö kuin luovuuteen ja toimeliaisuuteen innostavat kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, siinä missä oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutkin. (Turku-sopimus 2013-2016, 2012.)

Turun kaupunki on siis sitoutunut edistämään hyvinvointia luovien ja innostavien vapaa-aikapalveluiden muodossa. Vapaa-aikapalveluihin kuuluvat myös nuorisotilat, joiden toiminta-ajatus on tukea nuorten omalla vapaa-ajalla tapahtuvaa omaehtoista toimintaa, toimia kokoontumispaikkana, jonne on helppo tulla ja jossa nuoret saavat kokemuksen lähiyhteisössä toimimisesta (Kiilakoski 2012, 137). Talotyön tulisikin olla nuorten näköistä, jotta nuoret haluaisivat vapaaehtoisesti osallistua toimintaan, mutta toisaalta kuitenkin tiettyjen sääntöjen puitteissa tapahtuvaa kasvatuksellista toimintaa.

Merja Kylmäkoski pohtii artikkelissaan Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty nuorisotalotyön tulevaisuutta ja kirjoittaakin: ”Tiloja käyttävien

nuorten kannalta tärkeä kysymys on, miten tulevaisuuden ääni saadaan kuuluviin näissä keskusteluissa” (2008, 407). Tämä oli myös minun lähtökohtani koulutusta ideoidessa. Miten talotyö vastaa mahdollisimman hyvin nuorten toiveita samalla kuitenkin huomioiden kasvatuksellisen näkökulman? Näkemyksestäni avain tähän ovat aktiiviset ja sitoutuneet nuoret, jotka saavat itse luoda nuorisotaloon sisältöä ja toimia kehittäjinä. Tällöin nuorisotyöntekijöiden ei enää tarvitsisi itse ”arvailla”, mitä nuoret haluaisivat tehdä vaan rooliksi muodostuisi nuorten tukeminen omatoimiseen toimintaan. Talotoimintaan osallistuvien nuorten toiveet saattavatkin olla sellaisia, että niiden toteuttamiseen eivät ohjaajien tiedot ja taidot riitä (Kylmäkoski 2008, 399).

Uskon koulutuksen vievän nuorisotalotyötä oikeaan suuntaan. Harmikseni pelkkä vertaisohjaajakoulutus ei takaa talotyön kehittymistä, vaan se vaatii aktiivisuutta sekä nuorilta että nuorisotyöntekijöiltä. Nuorten halu kehittää toimintaa saattaa kadota, jos toiminnan järjestäminen talolla vaatii turhan paljon ponnisteluja ja tässä me nuorisotyöntekijät olemme avainasemassa.

Nuorisotyöntekijöiden tulisi päästä eroon palvelukulttuurista, jossa kaikki tehdään valmiiksi nuorten puolesta (Gretschel 2008, 249). Nuoret passivoituvat helposti jos heille antaa kaiken valmiina, eivätkä nuoret pääse kehittymään täyteen potentiaaliinsa. Nuorille tulisi antaa mahdollisuuksia kasvun paikkoihin.

Nuorisotalotoimintaan on käytetty iso osa nuorisotyön budjetista, noin kolmanneksesta puoleen, mutta kun katsotaan kehittämisresursseja, niin suhde on kääntynyt toisinpäin. Erinäisiin hankkeisiin on helpompi saada rahoitusta kuin nuorisotyön perusmuotoihin. (Kiilakoski 2012, 131.) Nuorisotalotyön tulisi kehittyä siinä missä muidenkin nuorisotyön muotojen. Jämähtäminen tiettyihin toimintatapoihin ja -tyyleihin ei palvele nuoria, eikä se motivoi pidemmän päälle ohjaajia tekemään työtään ja kehittämään sitä.

Turun kaupungin nuorten palveluilla ei vielä ole vertaisohjaajakoulutusta nuorille. Vertaisohjaajia on kuitenkin käytetty monilla eri alueiden nuorisotaloilla, mutta heitä ei ole yhteisesti koulutettu, eivätkä he ole välttämättä saaneet todistusta oppimisestaan tai tekemästään työstä. Hyvin usein vertaisohjaajat ovat olleet talon vakikävijöitä, jotka ovat oman kiinnostuksensa mukaan aloittaneet apuohjaajana talolla ja saaneet

perehdytyksen oman talon ohjaajalta. Nuoren mahdollisuus kehittää toimintaa on siis hyvin talokohtaista. Vertaisohjaajakoulutus kuitenkin tarjoaisi yhtäläisen koulutuksen kaikille nuorisotalosta riippumatta. Vertaisohjaajakoulutukseen voisivat osallistua talon pitkäaikaiset kävijät, mutta se tarjoaisi mahdollisuuden myös muille talon ulkopuolisille nuorille, jotka ovat kiinnostuneet kehittämään talotoimintaa sekä omia ohjaustaitojaan.

Vertaisohjaajakoulutus pystyy vastaamaan kaikkiin näihin nuorisotyötä koskeviin tavoitteisiin. Vastuun ottaminen kasvattaa ja tarjoaa nuorelle mahdollisuuden toimia aktiivisena kansalaisyhteiskunnan jäsenenä, joka pystyy vaikuttamaan paikallisesti nuorille tarjottuihin palveluihin. Nuoren on helpompi vaikuttaa talon toiminnan sisältöön ja jopa luoda täysin uusia sisältöjä talon toimintaan. Nuorelle avautuu myös mahdollisuus kasvattaa itseluottamustaan toimiessaan ryhmänvetäjänä ja ohjaajana.

3.2 Nuorten kuuleminen ja osallisuus

Nuorisolain (72/2006, 8§) mukaan nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Vertaisohjaajakoulutus mahdollistaa nuorten luonnollisen kuulemisen paikallistasolla. Nuoret pystyvät itse vaikuttamaan talon toimintaan jo suunnitteluvaiheessa.

Turun kaupungin Nuorten palveluiden nuorisotaloilla nuoria kuullaan paljon ja toimintaa luodaan täysin nuorten toiveiden pohjalta. Tämän jälkeen vastuu toiminnan järjestämisestä valitettavasti hyvin usein jää pelkästään ohjaajille. Vaikka idea olisi lähtenyt nuorilta, niin toteutus on vain ohjaajien versio nuorten toiveesta.

Vertaisohjaajakoulutus koostuu kolmesta eri pääelementistä: talon toiminnan suunnittelusta, sen toteutuksesta ja arvioinnista. Tällöin nuorilla on aidosti mahdollisuus vaikuttaa toimintaan alusta loppuun asti ja se on nuorten näköistä joka vaiheessa. Samalla nuorisotyöntekijän rooli toiminnan järjestämisessä pienenee ja muuttuu enemmänkin tukijaksi.

3.3 Vertaisuuden merkitys nuorisotalotyössä

Vertaiselta vertaiselle -menetelmä toimii hyvin nuorisotyössä. Nuoruus on ikävaihe, jossa etsitään itseään ja omaan ikäryhmään kuulumisen koetaan tärkeäksi. Tällöin nuori saattaa ottaa etäisyyttä aikuisista ja tuntee enemmän yhteenkuuluvuutta muiden nuorien kanssa. Varsinkin jos nuori ei saa perheeltään tarpeeksi tukea, nousee vertaisryhmän merkitys erittäin tärkeäksi (Percy-Smith & Thomas 2010, 69). Nuorten on havaittu oppivan ja omaksuvan uusia ajatuksia ja käyttäytymismalleja helpommin toisiltaan kuin vanhemmiltaan tai muilta aikuisilta (Lindström & Autio 2003, 2). Tämä antaa hyvän pohjan vertaistoiminnalle, jossa samaa elämänvaihetta elävät jakavat samankaltaisia ajatuksia ja kokemuksia elämästä.

Vertainen asettuu suhteessa toiseen henkilöön tämän rinnalle, ei ylä- tai alapuolelle ja on siten tasavertainen suhteessa toiseen (Lindström & Autio 2003, 7). Vertaisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki olisivat tietojensa ja kokemustensa suhteen yhdenvertaisia, koska vuorovaikutuksen mahdollisuus ja oppiminen perustuu juuri erilaisuuteen (Heikkinen, Jokinen, Markkanen & Tynjälä 2012, 59). Tällöin nuori, jolla on jokin muilta puuttuva tieto tai taito, pystyy opettamaan asian muille. Nuoret pystyvät rohkaisemaan toisiaan jakamalla omia kokemuksia muiden nuorten kanssa.

Vertaisryhmässä toimiminen on tärkeää myös kasvatuksellisesta näkökulmasta. Vertaisryhmässä nuorella on mahdollisuus saada tyydytystä sosiaalisille ja emotionaalisille tarpeilleen. Vertaisryhmässä onkin hyvä viettää vapaa-aikaa, kun nuori kaipaa etäisyyttä vanhempiinsa. Ryhmän avulla nuori pystyy rakentamaan minäkuvaansa ja käsitystä itsestään sekä ominaisuuksistaan. (Salmivalli 2005, 33-34.)

Vertaisuhteissa saattaa kuitenkin esiintyä myös ongelmia. Vertaisuhteiden merkitys on aikuseksi kasvamisessa suuri, joten hyväksyntä vertaisryhmän keskuudessa on tärkeää. Nuoren torjutuksi tuleminen juuri vertaisuhteissa ennustaa ongelmia koulumenestyksen kanssa sekä muita käyttäytymisongelmia myöhemmässä vaiheessa (Salmivalli 2005, 57). Tämän takia vertaisohjaajatoiminnassa koulutetun nuorisotyöntekijän rooli on merkittävä. Nuorisotyöntekijä pystyy puuttumaan ongelmatilanteisiin jo aikaisessa vaiheessa.

3.4 Vertaisohjaajatoiminnan tavoitteet talotyössä

Eri järjestöt ja seurakunnat järjestävät vertaisohjaajakoulutusta Turun alueella, mutta esimerkiksi Turun NMKY:llä ja seurakunnilla toimintaan vaikuttavat uskonnolliset lähtökohdat. Tavoitteena opinnäytetyössä on tarjota poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton vaihtoehto toimia vertaisohjaajana muille nuorille Turun alueella.

Kun nuoret itse ottavat enemmän vastuuta aktiviteettien järjestämisestä nuorisotilalla, he myös todennäköisesti sitoutuvat sen toimintaan yhä enemmän. Sitoutuminen lisää käyntien säännöllisyyttä ja tämän myötä nuoret sitoutuvat paremmin talon sääntöihin, kunnioittavat tilaa ja sen välineistöä, ymmärtävät ohjaajien työtä yhä enemmän sekä tiedostavat paremmin talon eri toiminnot ja tavoitteet.

Tavoitteena on kehittää talotyön toimintaa yhä enemmän nuorten näköiseksi. Mitä suurempi osa talon kävijöistä etenee kohti sitoutunutta toimijuutta, sitä enemmän talo alkaa muuttua nimenomaan nuorten taloksi (Gretschel 2007, 197). Nuorisotalot on tarkoitettu nimenomaan nuorille turvallisiksi ajanviettopaikoiksi, joten on tärkeää kehittää toimintaa nuorten tarpeita vastaaviksi. Lisäksi olisi hyvä päästä eroon hyvin vanhakantaisesta ajatusmallista, jossa ohjaajat järjestävät nuorille valmista ohjelmaa, jolloin nuoren tehtäväksi jää vain osallistua toimintaan ja hänet koetaan enemmänkin objektina eli tekemisen kohteena.

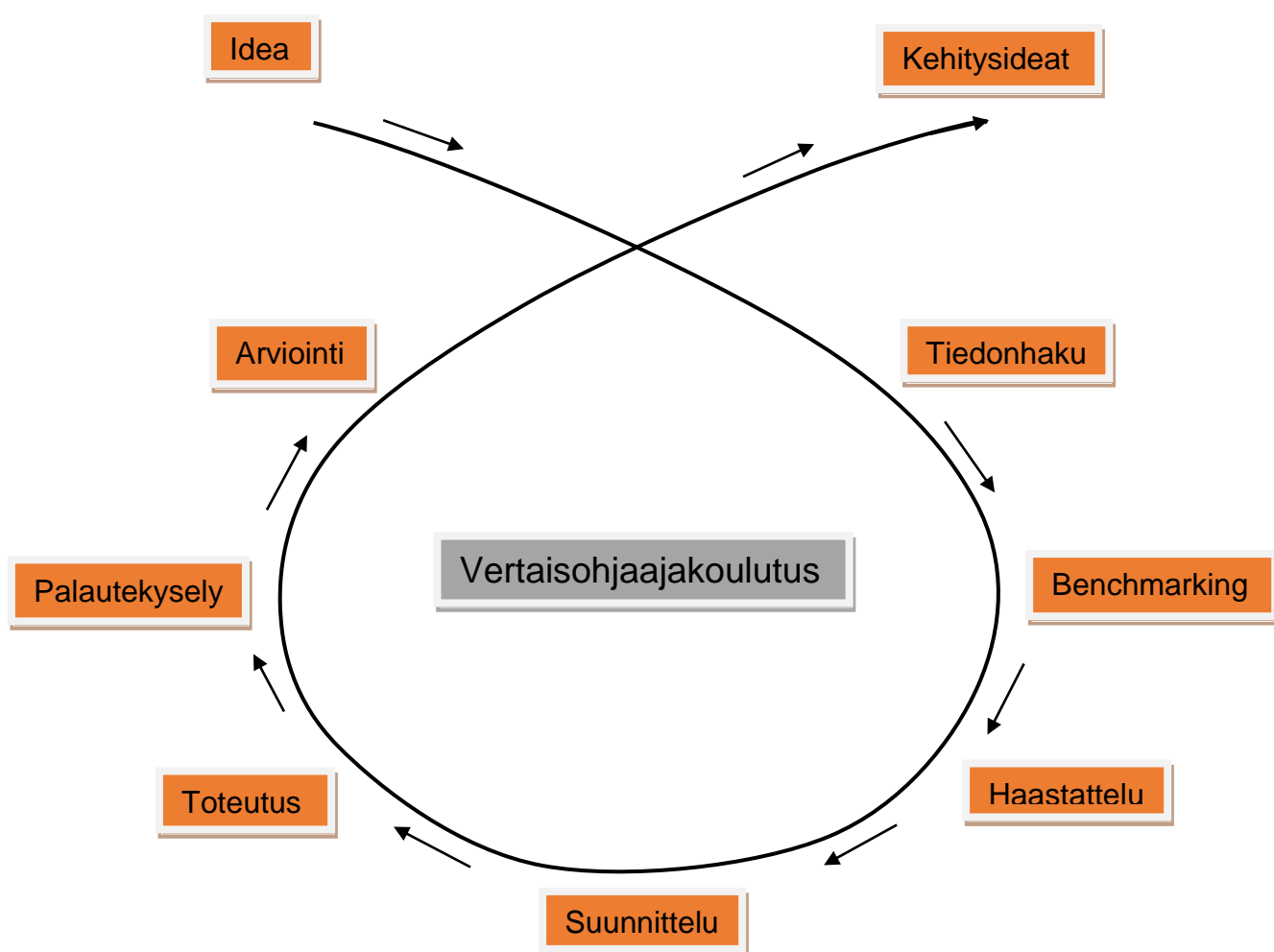
Vertaisohjaajakoulutuksen myötä nuoret saavat käytännön kokemusta talon toimintojen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Samalla he saavat ohjauskokemusta ja ehkä jopa kipinän tulevaisuuden ammattiin. Koulutuksen jälkeen vertaisohjaajat saavat koulutustodistuksen, jonka avulla voi todistaa alakiinnostuneisuutensa koulutukseen hakiessa.

4 TOIMINTATUTKIMUS

Opinnäytetyö on toteutettu toimintatutkimuksena, jossa tarkoituksena on kehittää talotyön toimintaa vertaisohjaajakoulutuksen avulla. Toimintatutkimus etenee suunnittelun, havainnoinnin ja arvioinnin kehänä, jolloin eri vaiheet toistuvat uudelleen (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 60). Tällöin toiminta kehittyy koko prosessin ajan. Toimintatutkimus voidaan määritellä lähestymistavaksi, jossa tutkija osallistuu tutkittavan yhteisön toimintaan ja pyrkii ratkaisemaan jonkin tietyn ongelman yhdessä yhteisön jäsenten kanssa (Eskola & Suoranta 2008, 127). Tarkoitukseni ei ollut siis osallistua tutkimukseen ulkopuolisena tarkastelijana, vaan yhteistyössä työyhteisöni kanssa, kehittäen toimintaa yhdessä määrittelemämme suuntaan.

Toimintatutkimuksessa ei päde perinteinen näkemys tutkimuksen objektiivisuudesta (Eskola & Suoranta 2008, 127). Täysin objektiivinen suhtautuminen omaan tutkimukseeni olisi ollut mahdotonta, sillä koko idea opinnäytetyöhöni kumpusi omasta työstäni ja ideoinnista, kuinka työtäni voisi kehittää. Koin tärkeäksi, että sain olla aktiivisesti mukana kehittämässä vertaisohjaajakoulutusta, sillä tutkimuksen tavoitteena on kehittää talotoimintaa eli omaa työtäni.

Tutkimukseni eteni tiedonhaun, benchmarkingin, haastattelun, suunnittelun, havainnoinnin, toteutuksen, palautteen ja arvioinnin kehänä. Opinnäytetyönäni toteutin toimintatutkimuksen ensimmäisen syklin, jonka aikana etsin taustatietoja, haastattelin nuorisotyöntekijöitä ja esimiehiä ja benchmarkkasin vastaavanlaisia koulutuksia. Tämän perusteella suunniteltiin ensimmäinen koulutus nuorille ja sitä muokattiin myös koulutuksen aikana aktiivisen kyselyn ja havainnoinnin perusteella, jotta se vastaisi mahdollisimman hyvin koulutukseen osallistuvien nuorten tarpeisiin. Koulutuksen jälkeen keräsimme koulutuksen käyneiltä nuorilta palautetta, jonka avulla teimme arvioinnin. Näin saimme jälleen uusia kehittämisideoita ja ideoita seuraavaan koulutukseen. Vertaisohjaajakoulutus ei ole koskaan valmis, vaan kehittyvä prosessi, jotta se vastaisi yhä kehittyviin tarpeisiin.

Kuvio 1. Vertaisohjaajakoulutuksen toimintatutkimuksen sykli

4.1 Teemahaastattelu

Valitsin haastattelumuodokseni teemahaastattelun, joka sopii tilanteeseen, jossa ei haluta liikaa ohjata vastaajia (Ojasalo ym. 2009, 41). Halusin toteuttaa haastattelun ryhmähaastatteluna, jolloin haastatteluun saisi rennomman tunnelman. Ryhmähaastattelussa päästään usein syvemmälle, koska mielipiteen esittäjät joutuvat myös perustelemaan kantaansa muille haastatteluun osallistuville (Ojasalo ym. 2009, 42). Haastattelijana on tärkeintä luoda avoin ilmapiiri sekä kannustaa haastateltavia keskustelemaan aiheesta vapaamuotoisesti (Valtonen 2005, 223). Tämän takia annoin haastateltavien itse päättää sopivan ympäristön ja ajankohdan haastattelulle.

Nuorisotalojen työntekijöillä on paljon hiljaista tietoa (Kiilakoski 2012, 136). Oman tutkimuksen tekeekin haastavaksi juuri se, miten työntekijät pystyvät tunnistamaan ja pukemaan sanoiksi sen oleellisen tiedon, mikä kuuluu työn arkeen. Asioita pidetään hyvin usein itsestään selvinä. Pysin kuitenkin luomaan haastattelutilanteesta avoimen, rennon ja kiireettömän, jotta arkisetkin kokemukset vertaisohjaajuuteen liittyen tulisi käsiteltyä ja kirjattua ylös.

Teemahaastattelun tavoitteena oli saada vastaus seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä vertaisohjaajuus nuorisotilalla voisi olla?
2. Miten vertaisohjaajakoulutus vastaisi tähän tarpeeseen?

Teemahaastattelun runko (Liite 1) oli jaettu viiteen eri osa-alueeseen. Ensimmäisessä osassa kartoitettiin taustatietoja, kuten ikää, koulutustaustaa ja työhistoriaa. Toisessa osa-alueessa keskityttiin vertaisuuden määrittelyyn ja sen etuihin ja haittoihin. Kolmas osa-alue piti sisällään vertaisuuden taustaa ja sen tarkoituksena oli kartoittaa, mitä vertaisohjaajatoimintaa taloilla oli jo järjestetty ja miten se oli sujunut ohjaajien mielestä. Neljäs teema oli vertaisohjaajuuden tulevaisuudesta taloilla. Ajatuksena oli määritellä vertaisohjaajuuden hyödyt ja haitat nuorille sekä ohjaajille, kehittämisenäkökulmat, kenelle koulutus on tarkoitettu ja millaisia työtehtäviä nuoren on mahdollista tehdä talolla. Haastattelun lopuksi teemana olivat vielä itse vertaisohjaajakoulutus ja sen sisältö sekä miten paljon ohjaajat haluavat itse olla kouluttamassa nuoria.

Lähetin haastattelukutsun kaikille Turun kaupungin Nuorten palveluiden talotyöntekijöille (54 hlö), joista neljä vastasi haastattelupyyntöön. Kolmen nuorisotyöntekijän kanssa saimme sovittua ryhmähaastatteluajan toukokuulle 2015. Tämän lisäksi haastattelin kahta esimiestä, joiden kanssa kävimme läpi lähinnä vertaisohjaajakoulutuksen raamit, kuten aikataulun, budjetin ja raportoinnin. Heidän kanssaan haastattelu ei siis sisältänyt niinkään koulutuksen sisältöön liittyviä kysymyksiä vaan enemmänkin käytännön järjestelyitä.

Taustatiedot

Haastateltavat olivat koulutustaustoiltaan hyvin erilaisia (yhteisöpedagogi, musiikkipedagogi ja lähihoitaja/nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja), mutta yhdessä heillä oli pitkä historia nuorisotyön saralla niin talotoiminnan kuin koulutyön parissa. Vaikka haastateltavien koulutustaustat olivat erilaiset, niin heitä yhdisti halu kehittää nuorisotalotoimintaa yhä enemmän nuorten näköiseksi. Heistä kaksi oli haastatteluhetkellä pääsääntöisesti töissä nuorisotalolla ja yhdelle nuorisotalotyö kuului osana työnkuvaan. Käytän haastateltavista termiä nuorisotyöntekijä, sillä heidän nimien käyttäminen ei ole merkityksellistä tutkimuksen kannalta.

Vertaisuus

Vertaisuuden selväksi vahvuudeksi nousi haastattelussa nuorten osallistumismotivaation lisääntyminen, jos toiminnan vetäjänä toimii toinen nuori. Kaikki nuorisotyöntekijät kokivat vertaisen saavan muut nuoret osallistumaan paremmin toimintaan ja nuorten ohjaajien olevan helpommin lähestyttävissä kuin aikuisten. Yksi nuorisotyöntekijöistä totesi, että poikkeuksiakin nuorten parista löytyi. Myös markkinoinnissa vertaisella on hyvät verkostot ja kaikki nuorisotyöntekijät kokivat puskaradion olevan yhä tehokas markkinointiväline.

Nuoret pystyisivät myös jakamaan sellaista tietotaitoa, josta nuorisotyöntekijöillä ei ole kokemusta. Yksi nuorisotyöntekijöistä kertoi työkentän olevan laaja, joten nuorten omien osaamisalueiden kartoittaminen ja hyödyntäminen on tärkeää. Jokainen vertaisohjaaja voisi siis hyödyntää vertaistoiminnassaan jo olemassa olevia taitojaan.

Kaikki nuorisotyöntekijät painottivat myös, ettei vertainen korvaa ammatillisesti koulutettua nuorisotyöntekijää, vaan toimii nuorisotalon sisällön luojana. Tällöin kasvatusvastuu jää nuorisotyöntekijälle.

Vertaistoiminnan taustaa

Haastateltavat kertoivat, että vertaisohjaajia on käytetty aikaisemminkin talotoiminnassa, mutta nuoret on yleensä vain pikaisesti perehdytetty toimintaan. Vertaisohjaajia on ollut esimerkiksi tyttöjen illoissa, liikuntakerhoja ohjaamassa, discotoimikunnassa, poikaryhmissä ja eri tapahtumissa. Työnkuvaan on lähinnä kuulunut toiminnan toteuttaminen, eikä suunnittelupuoli ole kuulunut nuorelle, vaan ohjaajille.

Kahden nuorisotyöntekijän kokemukset vertaisohjaajuudesta ovat olleet pääsääntöisesti positiivisia ja nuoret ovat kokeneet tärkeäksi päästä vaikuttamaan heille suunnattuun toimintaan. Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut välillä nuorten sitoutumattomuus toiminnan järjestämiseen ja heikot tiedot toiminnasta ja sen suunnittelusta. Välillä myös henkilökohtaiset kaverisuhteet ovat päässeet vaikuttamaan toimintaan, eikä se olekaan ollut kaikille avointa. Yksi nuorisotyöntekijöistä toivoikin koulutukseen pohdintaa omasta roolista vertaisohjaajatoiminnassa.

Vertaisohjaajuuden mahdollisuudet talotoiminnassa

Kaikki nuorisotyöntekijät kokivat tärkeäksi nuorten mahdollisuuden vaikuttaa talotoiminnan sisältöön ja nuorten mahdollisuuden järjestää oman näköistä toimintaa talolla. Toiveena yhdellä nuorisotyöntekijällä oli, etteivät vertaisohjaajat vain oleskelisi talolla ollessaan vertaisohjaajan roolissa, vaan järjestäisivät talon toimintaa tukevia aktiviteetteja muille talon kävijöille. Tällöin vertaisohjaajien rooli ei jäisi epäselväksi muille nuorille.

Vertaisohjaajatoiminnan avulla talon toiminnan sisältö monipuolistuisi ja sitä kautta myös talon kävijämäärä saattaisi kasvaa. Kahden nuorisotyöntekijöiden mielestä vertaisohjaajakoulutuksen myötä myös yhteisöllisyys saattaisi lisääntyä, kun nuorille annettaisiin mahdollisuus aidosti vaikuttaa nuorisotilan sisältöön ja toimintaan ja he myös toteuttaisivat sitä yhdessä.

Kaikki nuorisotyöntekijät kokivat yhteisöllisen kehittämisen lisäksi myös yksilön kasvun tärkeäksi osa-alueeksi. Nuorelle vertaisohjaajakoulutukseen osallistuminen kasvattaisi yksilön omia taitoja ja auttaisi kenties jopa hahmottamaan tulevaisuuden

haaveita. Nuori saisi itsevarmuutta ohjaamalla muita nuoria ja onnistumisien myötä myös itsetunto ja kokemus pystyvyydestä vahvistuisi.

Vertaisohjaajakoulutuksen sisältö ja mahdollisuudet

Haastattelussa tuli ilmi, että kaikki nuorisotyöntekijät toivoivat nuorten sitoutuvan toimintaan, joten he toivoivat pitkäkestoista koulutusta nuorille. Toiveena oli neljä kahden tunnin mittaista koulutuspäivää ja viikonloppuleiri. Koulutuksen tärkeimmiksi sisällöiksi mainittiin ohjaustaidot, toiminnan suunnittelu ja käytännön asiat, vertaisohjaajan roolin selventäminen ja turvallisuus toiminnan järjestämisessä.

Kaksi nuorisotyöntekijää toivoi koulutukseen osallistuvilla nuorilla olevan kiinnostusta ja jopa hieman kokemusta ohjaajana toimimisesta, mutta samalla he kokivat koulutuksen olevan hyvin kasvattava kokemus myös niille, jotka ehkä arastelevat ryhmän vetämistä. Näin ollen hakuprosessin tulee olla avoin kaikille. Yksi nuorisotyöntekijöistä oli myös huolissaan siitä, miten vertaisohjaajat erottuvat muusta porukasta ja ehdotti vertaisohjaajapaitojen painattamista nuorille.

4.2 Benchmarking

Benchmarking-menetelmän avulla selvitetään minkälaista toimintaa on jo tehty vertaisohjaajatoiminnan saralla. Benchmarkkaus on luonnollinen tapa kehittää omaa toimintaa seuraamalla ja vertailemalla muita vastaavalla alalla toimivia, jotka joko pärjäävät alalla paremmin tai omaavat erityisen näkökannan alalla toimimiseen (Bendell & Boulter & Goodstandt 1993, 12). On hyvä tietää mitkä asiat toimivat ja mitä asioita kannattaa pohtia uudelleen. Muualla järjestettävien vertaisohjaajakoulutusten tavoitteet saattavat kuitenkin olla täysin erilaiset, mutta tietoa voi käyttää soveltaen Turun kaupungin Nuorten palveluiden vertaisohjaajakoulutukseen. Benchmarkingissa pyritään oppimaan toisten organisaatioiden menestyksen syitä ja ottamaan käyttöön muualla hyväksi havaittuja tapoja toimia (Ojasalo ym. 2009, 163).

Vastaavanlaista toimintaa on järjestetty Vantaalla jo vuodesta 2006. Koulutuksen käyneet nuoret ovat toimineet apuohjaajina esimerkiksi nuorten illoissa, sähkökerhossa ja discoissa. Vantaan toimintamalli koostuu seitsemästä eri vaiheesta:

nuorten kartoitus, hakemuksen täyttäminen, haastattelut, koulutuspäivät, koulutusleiri, todistuksen saaminen ja itse toiminta. (Järvinen 2014.)

Vantaan malli on hyvin toimiva kokonaisuus, johon selvästikin niin nuoret kuin työntekijätkin ovat tyytyväisiä, koska toiminta on laajentunut Mikkolan ja Hakunilan alueelta jo kahdeksalle eri nuorisotalolle (mt. 2014). Turun kaupungin Nuorten palveluiden nuorisotyöntekijöitä kuitenkin huolesti nuorten sitoutuneisuus toimintaan ja he toivoivat koulutukselta pidempää kestoja kuin Vantaan mallissa. Täten voitaisiin varmistaa, että nuoret tosiaan ovat valmiita käymään hieman pidemmän koulutuksen ja ovat sen myötä sitoutuneita toimintaan.

Vantaan mallissa on paljon hyviä käytäntöjä, kuten hakuprosessi, kurssitodistus ja koulutusleiri, jotka sisällytettiin koulutukseen Turun kaupungin Nuorten palveluilla. Hakuprosessiin Vantaalla kuului nuorten kartoitus, hakemuksen täyttäminen ja haastattelut. Koska Turussa hakijoita oli vain 10, niin jätimme tästä prosessista pois haastatteluvaiheen. Tämä on kuitenkin hyvä ottaa tarpeen vaatiessa käyttöön, jotta nuorilla olisi mahdollisuus harjoitella tulevia työhaastatteluita varten.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) järjestää myös vertaisohjaajakoulutusta nuorille. MLL käyttää vertaisohjausta ehkäisevän päihdetyön menetelmänä. MLL toi vertaisohjaajatoiminnan mallin Suomeen vuonna 1996 Pohjois-Irlannista. (Lindström & Autio 2003, 2.) Vaikka MLL:n vertaisohjaajakoulutuksen painopiste onkin ehkäisevässä päihdetyössä, on se kuitenkin peruseriaatteiltaan hyvin samankaltainen kuin Vantaan malli; nuoret käyvät läpi hakuprosessin ja suoritettuaan vertaisohjaajakoulutuksen, he saavat toimia vertaisohjaajina eri toiminnoissa. MLL:n opas vertaisohjaajakoulutuksen järjestäjälle on hyvin selkeä ja koulutuksesta on luotu selkeä paketti, jota voi käyttää sellaisenaan. Toisaalta siitä on helppo myös varioida nuorten toiveita vastaava koulutuskokonaisuus.

MLL:n mallin mukaan halusin tehdä koulutuksesta selkeän paketin, jossa jokainen koulutuskerta on avattu tarkasti. Näin koulutus on helppo järjestää uudelleen vaikkakin sitä tulee muokata nuorten tarpeiden mukaiseksi. Koulutuksen pystyy toteuttamaan myös henkilöt, jotka eivät olleet mukana toimintatutkimuksen ensimmäisessä syklissä.

5 VERTAISOHJAAJAKOULUTUS

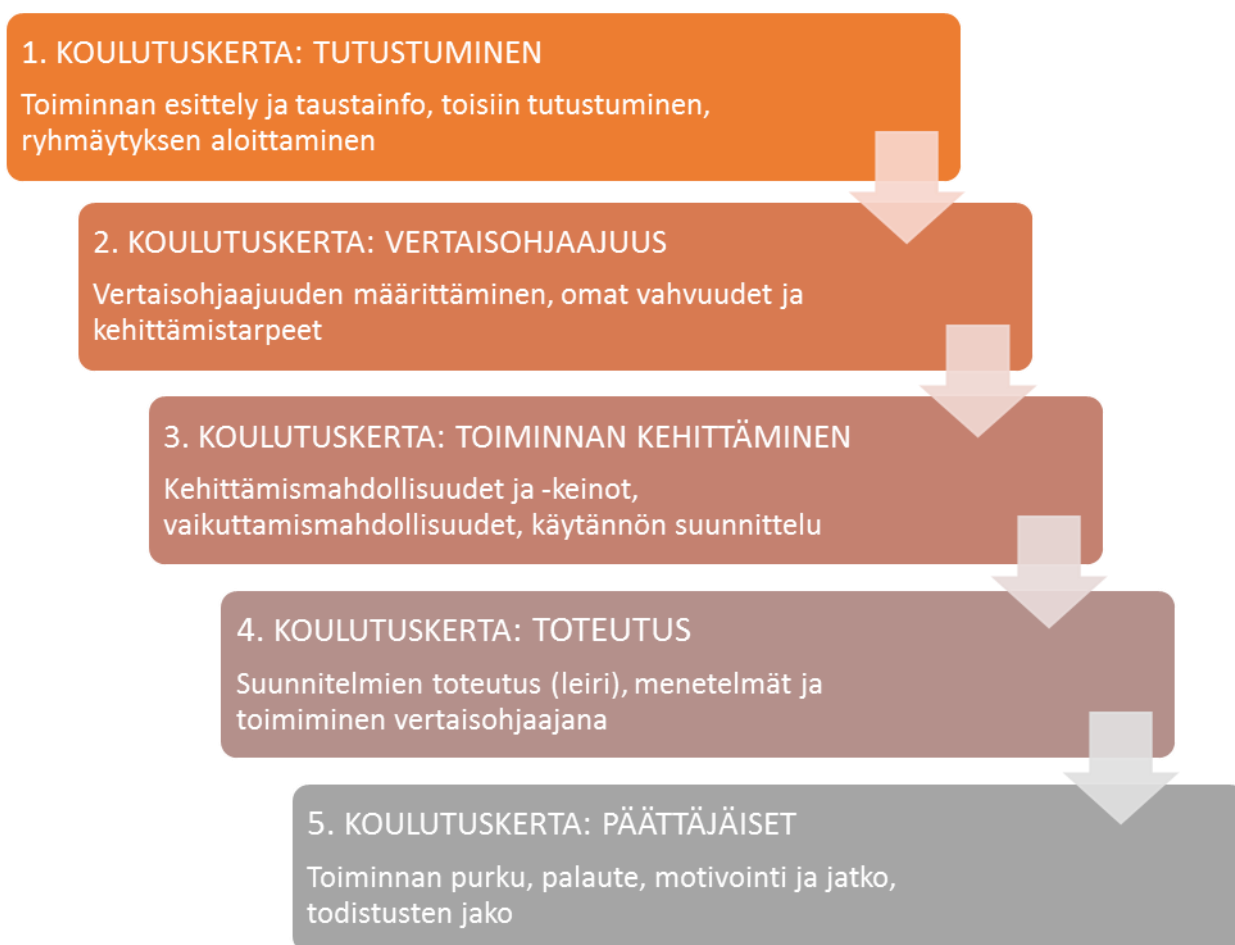
Koulutus toteutettiin syksyllä 2015. Toimin koulutuksen vetäjänä yhdessä kollegani kanssa. Olimme jo aikaisemmin työskennelleet yhdessä, joten työnjako oli helppoa. Kollegani hoiti suurimman osan käytännön järjestelyistä eli etukäteen tehtävistä töistä, sillä koulutus järjestettiin hänen työpisteellään. Minun roolini taas oli toimia itse koulutuksen vetovastaavana.

Roolimme koulutuksessa oli toimia sekä kouluttajina että fasilitaattoreina. Fasilitaattori luo mahdollisuudet nuorten omaan oppimiseen ja pyrkii olemaan mahdollisimman neutraali sisällön suhteen (Kantojärvi 2012, 30). Koulutuksen sisältö oli osaltaan sellainen, että osa asioista käytiin läpi kouluttajavetoisesti, kun taas osaltaan nuorten omatoiminen pohdinta oli tarpeen. Pohjana fasilitoinnille toimii ajatus siitä, että ”ryhmä itse on paras asiantuntija” (Summa & Tuominen 2009, 9). Nuorilla itselläänhän oli asiantuntijuus heihin liittyvissä asioissa. Suunniteltaessa toimintaa, he tiesivät parhaiten, mitä nuoret haluavat tehdä vapaa-ajallaan, joten fasilitoinnin avulla pyritään saamaan ideat ja ajatukset nuorista liikkeelle.

Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi valmiin vertaisohjaajakoulutuksen rakenteen sekä vuosikellon. Nämä auttavat hahmottamaan koulutuksen sekä vertaisohjaajatoiminnan eri vaiheita. Lopuksi esittelen vielä valmiin koulutusohjelman sisältökerrat yksitellen. Näiden avulla koulutuksen voi järjestää vuosittain uudestaan.

5.1 Vertaisohjaajakoulutuksen rakenne

Vertaisohjaajakoulutuksesta muodostui viiden eri kerran koulutuspaketti, joissa jokaisella eri tapaamiskerralla oli eri tavoitteet. Koulutus koostui neljästä kahden tunnin tapaamiskerrasta sekä koulutusleiristä. Koulutuksen pituus määräytyi nuorisotyöntekijöiden haastattelun perusteella. He toivoivat koulutuksesta pidempikestoista, jotta nuoret todella sitoutuisivat toimintaan. Koulutuskertojen aiheet olivat tutustuminen, vertaisohjaajuus, toiminnan kehittäminen, toteutus ja päättäiset. Koulutuksen rakenne hahmottuu kuviosta 1.

Kuvio 2. Vertaisohjaajakoulutuksen rakenne

5.2 Vertaisohjaajakoulutuksen vuosikello

Vertaisohjaajatoiminnan vuosikello (kuvio 2.) pohjautui hyvin pitkälti nuorten kouluvuoteen. Koulujen toiminta alkaa aina elokuussa, jolloin markkinointimateriaali tiedotteineen (Liite 2) tulisi lähettää nuorisotiloille. Markkinointia voi suorittaa niin nuorisotaloilla kuin koulussakin. Hakulomakkeiden tulisi olla saatavilla mainoksen lähettyvillä (Liite 3 ja 4). Heti hakuajan ja haastatteluiden jälkeen alkaa itse koulutus, joka sijoittuu syyskuulle. Koulutuksen jälkeen päästään aloittamaan toiminnan suunnittelu ja järjestäminen nuorisotaloilla.

Nuoret saavat toiminnan ohjausta oman talonsa työntekijöiltä ympäri vuoden. Pitkin vuotta järjestetään välitapaamisia, joissa kartoitetaan lisätuen ja -koulutuksen tarve.

Samalla vertaisohjaajat saavat tukea ja uusia ideoita muilta vertaisohjaajilta. Parhaiten vapaaehtoisia toimintaan sitouttaa vapaamuotoinen yhdessä vietetty aika (Karreinen & Halonen & Tennilä 2010, 53). Välitapaamisissa olisikin hyvä olla myös toimintaa tukevia aktiviteetteja, jotta nuorten motivaatio pysyisi yllä koko toimintakauden ajan.

Keväällä pidetään toimintakauden päätös, jolloin nuoret saavat työtodistuksen kuluneesta vuodesta. Toimintakauden päättyessä on tarpeen myös kerätä palaute vertaisohjaajatoiminnasta, jotta toimintaa voisi kehittää. Vertaisohjaajakoulutuksen käyneet nuoret on hyvä ottaa mukaan myös seuraavan koulutuksen suunnitteluun, jotta koulutus vastaisi mahdollisimman hyvin nuorten tarpeita. Vertaisohjaajanuoret voisivat kertoa omasta toiminnastaan esimerkkejä ja antaa vinkkejä toiminnan suunnitteluun.

Kuvio 3. Vertaisohjaajakoulutuksen vuosikello

5.3 Vertaisohjaajakoulutuksen sisältö

Vertaisohjaajakoulutuksen sisältö määräytyi nuorisotyöntekijöiden haastattelun, havainnoinnin, benchmarkkauksen ja koulutukseen osallistuvien nuorten hakulomakkeiden ja toiveiden perusteella. Tärkeää oli, että sisältö vastaisi niin nuorisotalojen työntekijöiden kuin nuortenkin toiveita. Nuorten toiveena oli erityisesti käytännön harjoittelu, joten lisäsimme koulutukseen enemmän aikaa juuri nuorten omiin ohjaushetkiin.

Suurin vaikutus koulutuksen sisältöön oli kuitenkin nuorisotyöntekijöillä, joilla oli vahva näkemys vertaisohjaajatoiminnasta. Haastattelun toiveiden mukaisesti koulutuksen aiheiksi valikoitui muun muassa vertaisohjaajien roolin pohdinta, toiminnan suunnittelu ja ohjaustaidot. Tämä lisäksi käsitelimme turvallisuutta ryhmäytymisen kannalta sekä kartoitimme nuorten osaamisalueita. Näiden lisäksi nuorisotyöntekijät toivoivat vertaisohjaajille työpaitoja, jotta heidät tunnistettaisiin paremmin nuorisotaloilla.

Yhdeksi koulutuksen aiheeksi muodostui vaikuttamismahdollisuudet Turun seudulla, sillä Aalbergin ja Siimeksen mukaan kiinnostus vaikuttamiseen omassa ympäristössään herää varsinaisen nuoruuden aikana. (2007, 68-69.) Personalisaatiofunktion tavoitteiden mukaisesti pyrimme myös tukemaan nuoria omien vahvuuksien pohtimisessa ja kannustimme heitä löytämään oman tyyliensä ohjaamistyöhön.

Koulutuksen mallipohja on testattu syksyllä 2014 ja sitä on muokattu koulutuksen aikana havaintojemme pohjalta. Malli on sinänsä valmis paketti toteutettavaksi, mutta sitä tulisi muokata vuosittain koulutukseen osallistuvien nuorten tarpeiden mukaiseksi ja tarvittaessa vaihtaa harjoitteet paremmin koulutukseen sopiviksi. Harjoitteet (Liite 6), jotka vertaisohjaajakoulutusmalliin on valittu, voi siis korvata tavoitteisiin sopivilla toisilla harjoitteilla. Jokaisesta koulutuskerrasta on tehty tiivis pohjarunko ja harjoitteet on merkitty sulkeisiin.

5.3.1 Ensimmäinen koulutuskerta: tutustuminen

Esittely (15min)

Vertaisohjaajakoulutuksen ohjaajat eli kouluttajat esittelevät itsensä (PowerPoint, liite 7), jonka jälkeen vertaisohjaajat esittäytyvät muille. Kouluttajat avaavat koulutuksen taustaa ja kertovat Turun kaupungin Nuorten palveluiden toiminnasta yleisesti (PowerPoint). Nuorille jaetaan materiaalikansiot, joissa on muistiinpanovälineet sekä lupalaput (Liite 5) vanhempien allekirjoitettavaksi.

Info (45min)

Käydään läpi koulutuksen sekä vertaisohjaajatoiminnan sisältö, tavoitteet ja aikataulu (PowerPoint). Sovitaan yhdessä koulutuksen säännöt ja sitoudutaan noudattamaan niitä (sääntötaulu). Käydään läpi myös nuorten toiveet, odotukset, pelot ja kontribuutio ryhmää kohtaan (Post-It harjoite).

Tutustuminen (45min)

Aloitetaan toiminnalliset harjoitteet nimileikillä (nimestä runoiksi) ja tehdään yhteinen vertaisohjaajataulu (oman kuvan piirtäminen). Bingoharjoitteen avulla jokainen vertaisohjaaja pääsee keskustelemaan muiden vertaisohjaajien ja kouluttajien kanssa (bingotaulukko).

Purku (15min)

Puretaan ensimmäinen koulutuskerta kertaamalla käydyt aiheet ja menetelmät. Vertaisohjaajat voivat jatkossa käyttää hyväkseen eri menetelmiä ja leikkejä omassa toiminnassaan. Lopuksi pidetään fiiliskierros ja käydään läpi odotukset ensi kertaa varten (putoushahmot). Kotitehtäväksi annetaan vertaisohjaajalogon/nimen miettiminen.

Materiaali:

Kannettava tietokone ja tykki, fläppitaulu, PowerPoint-esitys, Post-It lappuja (neljä eri väriä), kyniä ja tusseja, kansiot, erivärisiä A4-papereita, kartonkeja, bingopohjat, teippiä, putoushahmot

5.3.2 Toinen koulutuskerta: vertaisohjaajuus

Aloitus (15 min)

Käydään läpi ajankohtaiset asiat, kuten vanhempien lupalaput ja ryhmän sisäinen viestintä. Esitellään logo- ja nimiehdotukset ja tarvittaessa äänestetään ehdotuksista.

Käsitteiden määrittely (30min)

Määritellään vertaisuus ja vertaisohjaajuus pienryhmien avulla (käsitteiden määrittely). Käsitellään vertaisohjaajien ja ohjaajien rooli vertaisohjaajatoiminnassa (PowerPoint).

Ryhmän toiminta (30min)

Määritellään ryhmä ja ryhmäytyminen pienryhmien avulla. Käsitellään ryhmän eri vaiheet ja mahdolliset menetelmät ja aktiviteetit eri vaiheissa (PowerPoint).

Omat vahvuudet (30min)

Pohditaan omia vahvuuksia ja sen kautta mietitään kehittämisen paikkoja (minä-harjoite).

Purku (15min)

Käydään läpi fiiliskierros ja harjoitteet, joita käytettiin.

Materiaali:

Äänestyslaput, paperia, kyniä, värikyniä

5.3.3 Kolmas koulutuskerta: toiminnan kehittäminen

Aloitus (15min)

Käydään läpi ajankohtaiset asiat. Ideoidaan yhdessä viimeisen kerran aktiviteetti. Käydään läpi leirin varustelista ja käytännön asiat (leirikirje, liite 8).

Aiheeseen perehtyminen (30min)

Perehdytään aiheeseen Kahoot visan avulla (Kahoot visa). Tietovisassa on kysymyksiä nuorten vaikuttamisesta ja hankkeiden rahoitusmahdollisuuksista sekä vertaisohjaajana toimimisesta. Visailun jälkeen vieraileva nuorisotyöntekijä kertoo vertaisohjaajatoiminnan mahdollisuuksista nuorisotalolla. Käydään läpi myös muut toimintamahdollisuudet; esim. tapahtumat ja leirit.

Käytännön suunnittelu (45min)

Perehdytään käytännön suunnitteluun. Käydään läpi, mitä tulee ottaa huomioon toiminnan suunnittelussa ja etukäteisvalmisteluissa (PowerPoint). Suunnitellaan pienryhmissä leirin aikataulu, ruokalista ja toiminnalliset osuudet (leirin suunnittelu).

Kotitehtävän anto (20min)

Nuoret pääsevät suunnittelemaan omaa toimintaa leirille. Nuorille jaetaan suunnittelupohjapaperi, jonka avulla suunnitelma toteutetaan leirillä (powerpoint). Suunnittelu aloitetaan koulutuskerran aikana, mutta suunnitelman loppuun hiominen tapahtuu kotitehtävän muodossa.

Purku (10min)

Puretaan koulutuskerta ja käydään harjoitteet läpi. Kerrataan leirin tärkeimmät asiat ja tehdään lopuksi fiilisjana koskien koulutusta ja tulevaa leiriä (fiilisjana).

Materiaalit:

Kannettava tietokone ja tykki, fläppitaulu, kyniä ja tusseja, erivärisiä A4-papereita, kartonkeja, teippiä, leirikirjeet, Kahoot visa

5.3.4 Neljäs koulutuskerta: toteutus (leiri)

Perjantai

Pakataan tavarat ja lähdetään leirille. Paikan päällä ensin majoitutaan ja sen jälkeen tutustutaan alueeseen ja käydään läpi yhteiset leirisäännöt. Valmistetaan illallinen ja syödään yhdessä, jonka jälkeen käydään läpi kankaanpainon perusteet ja painetaan vertaisohjaajapaidat kaikille (kankaanpaino).

Lauantai

Aamupalan jälkeen pohditaan pienryhmissä palautteen antamista ja vastaanottamista (palaute-harjoite). Harjoitteen jälkeen nuoret saavat itse toimia ohjaajina ja toteuttaa kotitehtäväksi saadut suunnitelmat. Jokaisella nuorelle/ryhmälle varataan aikaa yksi tunti, josta valmistautumisaikaa aktiviteettiin on varattu 15 minuuttia. Itse ohjaustilanteen kesto tulisi olla noin puoli tuntia, jonka jälkeen nuori/ryhmä saisi itse arvioida omaa ohjaamistaan. Tämän jälkeen osallistuva ryhmä antaa palautetta toiminnasta vetovastuussa oleville. Ohjaustilanteiden välissä pidetään sopivin väliajoin ruoka- ja kahvitaukoja.

Päivän päätteeksi kokoonnutaan vielä yhteen ja ohjaajat antavat yhteisen palautteen koko ryhmälle. Tarvittaessa jaetaan vinkkejä ohjaamiseen ja vaihtoehtoisia harjoitusideoita vertaisohjaajille. Illalla on sauna ja yhteinen iltanuotio, jonka aikana toteutetaan vapaamuotoista ohjelmaa.

Sunnuntai

Aamupalan jälkeen harjoitellaan näytelmien muodossa ongelmatilanteiden ratkomista ja ennakointia (ongelmaharjoitteet). Lounaan jälkeen pakataan tavarat ja siivotaan leirikeskus. Lopuksi tehdään leirin purku ja annetaan informaatiota seuraavasta tapaamiskerrasta.

Materiaalit:

Kannettava tietokone ja tykki, fläppitaulu, kyniä ja tusseja, erivärisiä A4-papereita, kartonkeja, teippiä, kankaanpainotarvikkeet, suojarusteet

5.3.5 Viides koulutuskerta: päättäjäiset

Aloitus (15min)

Kerrataan aikaisempien tapaamiskertojen aiheisällöt ja opitut asiat.

Motivointi (30min)

Motivoidaan nuoret toimimaan jatkossa vertaisohjaajina ja kerrataan vertaisohjaajatoiminnan vuosikello. Käydään läpi mitä tapahtuu koulutuksen jälkeen

(vuosikello). Jaetaan todistukset vertaisohjaajakoulutuksen suorittamisesta (todistus, liite 9).

Palaute (15min)

Kerätään palaute nuorilta koulutuksen kehittämistä varten (palautepohja).

Aktiviteetti (60min)

Toteutetaan nuorten oma toivoma aktiviteetti, jonka avulla koulutus päättyy iloiseen yhteistoimintaan.

Materiaalit:

Vuosikello, allekirjoitetut todistukset, palautelomakkeet ja kynät

5.4 Havainnointi

Havainnoimme koulutuksen aina nuoria, jotta saisimme käsityksen missä onnistuimme ja mitä pitäisi vielä kehittää. Joka koulutuskerran jälkeen kävimme läpi havainnoimamme asiat ja kehittämisehdotukset. Pyrimme myös havainnoimaan ryhmän muodostumisen eri vaiheita vertaisryhmässä.

Huomasimme jo ensimmäisellä kerralla, ettei nuorten keskittymiskyky kestänyt kuin noin tunnin. Nuoret toivoivatkin aina puoleen väliin koulutusta taukoa ja me ohjaajat olimme samaa mieltä. Keskittymiskykyyn vaikutti myös menetelmät. Luennot aiheuttivat nuorissa paljon haukottelua, kun taas toiminnalliset menetelmät saivat nuoret aktivoitua paremmin aiheeseen. Ensimmäisen koulutuskerran jälkeen päätimme muokata koulutusta enemmän toiminnalliseksi, jotta nuorten mielenkiinto pysyisi yllä.

Olimme suunnitelleet koulutuksen puoleen väliin pantomiimiharjoituksia, mutta mielestämme vertaisohjaajat eivät olleet vielä ryhmäytyneet tarpeeksi, jotta he olisivat voineet heittäytyä mukaan aktiviteettiin. Tämän takia siirsimme harjoitukset koulutuksen loppuun, leirin aikana toteutettavaksi. Näin nuoret saivat enemmän irti harjoitteesta.

Nuoret olivat koulutuksen alkuvaiheessa paljon omissa ryhmissään eivätkä nämä ryhmät juurikaan kommunikoineet toistensa kanssa. Tämä oli tietysti selitettävissä sillä, etteivät he tunteneet toisiaan, mutta koulutuksen edetessä huomasimme, että samaan ikäluokkaan kuuluvat pyrkivät olemaan samassa seurassa. Pyrimme leirillä sekoittamaan ryhmiä, mutta vapaa-ajan alkaessa nuoret olivat taas omissa ryhmissään. Nuoret siis selvästi hakeutuivat (ikä-)vertaistensa seuraan kuten Aalberg ja Siimes esittivät (2007, 67-73).

6 PALAUTTEET VERTAISOHJAAJAKOULUTUKSESTA

Tilaaajataho oli kiitettävän tyytyväinen koulutukseen ja koki opinnäytetyön erittäin hyödylliseksi. Sabellin mukaan työllä on merkitystä niin tilaajalle kuin ammattialallekin. Tilaajan mielestä opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen, kiinnostava ja siinä oli löydetty nuorisotalotoiminnan kehittämistarpeet. (Sabell 2015).

Nuorten palaute kerättiin koulutuksen viimeisellä kerralla valmiilla kyselylomakkeilla (liite 10), joissa oli mahdollisuus kirjoittaa sanallista palautetta. Palautteeseen ei tarvinnut kirjoittaa nimeä, mutta muutama nuorista kirjoitti nimensä palautelomakkeeseen vapaaehtoisesti. Täysin anonyymia vastaaminen ei ollut, sillä vastaajia oli 10 ja näin ollen käsialojen tunnistaminen oli mahdollista. Tämä on saattanut vaikuttaa nuorten antamaan palautteeseen. Kaikki koulutukseen osallistuneet henkilöt (10 hlö) osallistuivat palautteen antamiseen. Palautteet käytiin huolellisesti läpi, jotta seuraavaa koulutusta voitaisiin kehittää nuorten toivomaan suuntaan.

Nuorista kaikki kokivat pystyvänsä toimimaan vertaisohjaajana koulutuksen käytyään. Jo tämä kertoo näkemyksestäni, että koulutus oli onnistunut tavoitteessaan, mutta olisin silti toivonut vertailupohjaa. Esimerkiksi koulutuksen alkaessa olisi voinut tehdä samanlaisen kyselyn, jotta vertailua olisi voinut toteuttaa. Ennakkotietojen perusteella tiesimme, että koulutukseen osallistuisi vastaavanlaisia koulutuksia käyneitä nuoria ja sellaisia nuoria, jotka ovat toimineet vertaisohjaajina esim. seurakunnalla ja koulussa.

Seitsemän nuorta aikoo toimia vertaisohjaajana koulutuksen jälkeen. Kaksi vastaaja vastasi ehkä ja yksi toivoi toimivansa vertaisohjaajana, muttei ollut varma riittäisikö aika siihen. Yksi vastaaja oli myös lisännyt toiveen, että me tukisimme heitä löytämään tilanteita ja paikkoja vertaisohjaajana toimimiseen. Juuri koulutettu vertaisohjaaja siis tarvitsee vielä tukea löytääkseen itselleen sopivat tilanteet toimia vertaisohjaajana.

Yhdeksän vastaajaa koki saaneensa tarpeeksi tietoa toimia vertaisohjaajana toimimisesta. Yksi vastaaja ei vastannut tähän kysymykseen. Yhdelle vastaajista koulutuksen sisällöt olivat tuttuja entuudestaan. Yksi vastaajista vastasi, että koulutus tuntui suhteellisen lyhyeltä, mutta lisäsi, että tietoa vertaisohjaajana toimimisesta saa vain toimimalla vertaisohjaajana. Seuraavassa koulutuksessa täytyy vielä korostaa, että vaikka varsinainen koulutus loppuu, niin oppimisen prosessi vielä jatkuu, ja uusia taitoja oppii vielä enemmän, kun pääsee toimimaan vertaisohjaajana.

Koulutuksen aikana nuoret oppivat eri asioita. Osa nuorista (2) oli saanut jo vastaavat tiedot muissa nuorille suunnatuissa koulutuksissa (tukaritoiminta ja isokoulutus), mutta suurin osa vastaajista ilmoitti oppineensa uutta. Nuoret kokivat oppineensa ryhmähenkeä, itsensä ilmaisua, itsevarmuutta, positiivisuutta, palautteen antamista, toiminnan suunnittelua, avoimuutta, toteutusta ja toimimista nuorten parissa. Osassa vastauksissa mainittiin myös, että vastaaja oli oppinut paljon muutakin. Mielestäni vastaukset kuvaavat hyvin vertaisohjaajakoulutuksen keskeisintä sisältöä, ja koen, että onnistuimme tavoitteessamme, vaikka muutama nuori olikin jo saanut tiedot muualta ennen koulutukseen osallistumista. Jatkossa voisimme lisätä hakuprosessiin myös etukäteishaastattelun, jotta pystymme tarkasti selvittämään koulutukseen osallistuvien tietopohjan ja aikaisemmat kokemukset, näin voimme tarjota kaikille koulutukseen osallistuville nuorille heidän tarvitsemiaan tietoja ja taitoja.

Kysyimme nuorilta myös, mitä he olisivat toivoneet koulutukseen lisää. Neljä vastaajista ei toivonut mitään lisää, mutta viisi vastaajaa toivoi seuraavanlaisia asioita; lisää ongelmaratkaisuharjoitteita ja leikkien suunnittelua, enemmän tapaamiskertoja, ohjaustilanteita ja enemmän Jaffa-keksejä. Yksi vastaajista toivoi myös ”työharjoittelua” koulutukseen. Tämän perusteella pyrimme vielä lisäämään koulutukseen nuorten omia ohjauskertoja ja todennäköisesti myös luomaan työharjoittelukerran, jossa pääsee kokeilemaan omia taitoja nuorisotalolla. Näin pystymme siirtämään opittuja tietoja ja taitoja käytäntöön, ja nuoret saavat enemmän varmuutta omaan ohjaamiseen.

Yksikään koulutukseen osallistuneista nuorista ei kokenut siinä olevan turhia asiasisältöjä ja yhdeksän kymmenestä voisi suositella koulutusta kavereilleen.

Koulutuksen sisällöstä ei siis kannata poistaa mitään. Suurin osa koulutukseen osallistuneista suosittelisi koulutusta ystävilleen, mikä kertoo mielestäni koulutuksen sujuvuudesta, kiinnostavuudesta ja mielekkyydestä. Olemmekin jo saaneet kyselyistä uudesta koulutuksesta, joten sana on levinnyt nuorten parissa.

Vastaajien mielestä mukavinta oli leiri, vaikka yksi vastaajista ei ole aikaisemmin niistä nauttinut. Kolme vastaajista sanoi kaiken olevan kivaa ja mainintoja saivat myös ryhmäjutut, viimeisen kerran aktiviteetti, ihmiset, vapaa ja rento ilmapiiri, mahtavat kouluttajat ja oma ohjattu toiminta sekä sen suunnittelu.

Viimeisenä kohtana lomakkeessa oli tilaa omille lisäyksille ja saimmekin kiitosta koulutuksesta ja mahdollisuudesta tutustua uusiin ihmisiin. Mainittuna olivat myös parhaat ohjaajat ja koulutuksen mahtavuus. Sydäntä lämmitti erityisesti tämä kommentti: ”Täti I love you <3”. Oli hieno huomata, kuinka lyhyenkin kurssin aikana sai luotua nuoreen vahvan yhteyden.

Palaute oli mielestämme hyvin positiivista ja palautteen perusteella voimme todeta, että olemme onnistuneet hyvin koulutuksen järjestämisessä. Palautteessa ei ollut meille sinänsä mitään yllättävää, vaan olimme jo koulutuksen aikana saaneet samanlaista infoa nuorilta. Oman haasteensa luovat nuorten kehittämissuhteet, joissa osa olisi toivonut pidempää koulutusta ja osa taas oli kokenut, että käytyt asiat olivat jo tuttuja entuudestaan. Koulutuksen tulisikin kulkea kultaista keskilinjaa, jotta mahdollisimman moni olisi tyytyväinen koulutukseen.

7 POHDINTAA

Koulutus onnistui vastaamaan asetettuihin tavoitteisiin, vaikka varmasti vielä kehitettävää riittää. Tässä vaiheessa on vielä vaikea arvioida miten paljon vertaisohjaajat ovat päässeet vaikuttamaan nuorisotilojen toimintaan, mutta näin alustavasti tulokset ovat olleet erittäin positiivisia. Vertaisohjaajat on otettu taloilla hyvin vastaan ja heille on annettu mahdollisuus toiminnan luomiseen.

Toivon, että toiminta tulisi laajentumaan siten, että jokaisella nuorisotalolla olisi muutama vertaisohjaaja. Tämä on iso haaste, mutta uskon, että joka nuorisotalolta löytyy innokkaita nuoria, jotka ovat kiinnostuneita toimimaan tai ainakin kokeilemaan vertaisohjaajana toimimista. Toiminnan laatu ja määrä riippuvat täysin siitä, miten nuorisotilojen työntekijät mahdollistavat nuorten järjestämisen toiminnan taloilla. Osa nuorista kaipaa vielä koulutuksen jälkeenkin tukea suunnitteluun ja toiminnan järjestämiseen, joten nuorisotyöntekijän tuki on tarpeen toiminnan kehittämiseksi.

Seuraavaa koulutusta varten tulisi nuorten antama palaute käydä tarkkaan läpi ja pohtia sitä kautta uudistuksia koulutukseen. Lisäksi olisi hyvä pyytää palaute nuorisotyöntekijöiltä, jotka toimivat taloilla, jolla vertaistoimintaa on ollut, jotta koulutuksella pystytään paremmin vastaamaan myös työntekijöiden toiveisiin. Jo kouluttautuneet vertaisohjaajat tulisi pyytää mukaan seuraavaa koulutusta suunniteltaessa, koska heillä on paras näkemys siitä, mitä koulutuksen tulisi kattaa. He voisivat olla myös mukana seuraavassa koulutuksessa kertomassa, mitä vertaisohjaaja oikeasti tekee.

Erityisen tyytyväinen olen koulutuksen suorittaneiden nuorten omaan innostuneisuuteen ja aktiivisuuteen. Sain kuulla muilta nuorisotyöntekijöiltä, kuinka nuoret ovat suunnitelleet toimintaa yhteisen lähikoulun kanssa. Nämä vertaisnuoret eivät siis halua rajoittaa vertaisohjaajuuttansa pelkästään nuorisotalon sisällä tapahtuvaan toimintaan, vaan haluavat vaikuttaa omaan elinympäristöönsä laajemmin. Nuoret ovat myös kertoneet tovereilleen vertaisohjaajakouluksista, ja sen myötä onkin tullut kyselyitä seuraavasta koulutuksesta. Se mielestäni osoittaa,

että nuorilla riittää kiinnostusta, kunhan me vain annamme nuorille tilaa toimia aktiivisina nuorisotalon toiminnan luojina.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes Martti 2007. Lapsesta aikuiseksi. Helsinki: Nemo
- Bendell, Tony & Boulter, Louise & Goodstandt, Paul 1993. Benchmarking for competitive advantage. Lontoo: Pitman Publishing
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Gretschel, Anu 2007. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä. Teoksessa Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino oy, 193-206
- Gretschel, Anu 2008. Nuori – Ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 243-262
- Heikkinen, Hannu & Jokinen, Hannu & Markkanen, Ilona & Tynjälä, Päivi 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetuslalla. Jyväskylä: PS-kustannus
- Järvinen, Kati 2014. Vantaan vertaisohjaajat – Nuorilta nuorille. Yhdessä nuorten kanssa. Powerpoint-diat. Saatu 13.2.2014 Vantaan nuorisopalveluilta. Ei julkaistu.
- Kantojärvi, Piritta 2012. Fasilitointi luo uutta. Menesty ryhmän vetäjänä. Helsinki: Talentum Media Oy
- Karreinen, Lari & Halonen, Maria & Tennilä, Meri 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä sivistysliitto
- Kiilakoski, Tomi 2012. Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) 2012. Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 125-148
- Kylmäkoski, Merja 2008. Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – Niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 393-409
- Lindström, Niina & Autio, Kirsi 2003. Nuorten vertaisohjaajakoulutus. Kokemuksia ja käytäntöjä nuorten vertaisohjauksesta ehkäisevän päihdetyön menetelmänä. Viitattu 20.10.2014. www.mll.fi/@Bin/39228/Nuorten_vertaisohjaajakoulutus.pdf
- McMahan, Ian 2009. Adolescence. Boston: Pearson Education
- Nieminen, Juha 2008. Vastavoiman hahmo – Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto 2008, 21-43
- Nuorisolaki 72/2006. Helsinki. Eduskunta. 27.1.2006

- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 1. painos. Helsinki: WSOYpro OY
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kuntien nuorisotyö. Viitattu 16.3.2015.
http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/kuntien_nuorisotyoe/?lang=fi
- Peipinen, Vesa 2013. Kamppailuja tilasta ja oikeudesta kaupunkiin. Teoksessa Kylmäkoski, Merja (toim.) Avauksia yhteisöjen osaamisen kehittämiseen. Yhteisöpedagogit (YAMK) muutoksen mahdollistajina. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 42-53
- Percy-Smith, Barry & Thomas, Nigel 2010. A handbook of children and young people's participation. Perspectives from theory and practise. Oxon: Routledge
- Sabell, Annika 2015. Opinnäytetyön arviointi. Email annika.sabell@turku.fi 30.4.2015
- Salmivalli, Christina 2005. Kaverien kanssa. Vertaisuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus
- Summa, Terhi & Tuominen, Kaisu 2009. Fasilitaattorin työkirja. Menetelmiä sujuvaan ryhmätyöskentelyyn. Viitattu 10.03.2015.
http://www.globaalikasvatus.fi/tiedostot/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf
- Suomen virtuaaliammattikorkeakoulu. Ryhmän jäsenten rooleja ja tehtäviä. Viitattu 20.11.2014.
http://www2.amk.fi/mater/viestinta_ja_media/ryhmatyotaidot/ryhmaen_jaesenten_rooleja_ja_tehtaevia_12219.html
- Turku-sopimus 2013-2016. 2012. Viitattu 26.12.2014
[URL:http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=406966](http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=406966)
- Turun kaupunki 2014. Vapaa-aikatoimiala. Nuorten palvelut. Nuorisotilat Turussa. Viitattu 16.3.2015. <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=9301&culture=fi-FI&contentlan=1>
- Valtonen, Anu 2005. Ryhmäkeskustelut – Millainen metodi? Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 223-241

HAASTATTELUT

Nuorisotyöntekijöiden ryhmähaastattelu 26.5.2014. Turku. Haastattelija Tiina Toivola

LIITTEET

Liite 1 Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelun runko

Taustatiedot:

Nimi, ikä, koulutustausta, työhistoria

Vertaisuus:

Mitä vertaisuus on? Vertaisuuden määritelmä, vertaisuuden hyödyt/haitat

Vertaisuuden taustaa:

Aikaisempi vertaistoiminta talotyössä, miksi toiminut/miksi ei?

Vertaisohjaajuus talolla:

Mitä hyötyä/haittaa vertaiselle? Entä muille nuorille? Tai ohjaajille? Mitä pystytään kehittämään? Millaisille nuorille? Mitä työtehtäviä vertaisohjaajille?

Vertaisohjaajakoulutus:

Koulutuksen sisältö, mihin erityisesti tukea? Miten paljon ohjaajat haluavat olla mukana?

Liite 2 Tiedote ohjaajille

Vertaisohjaajakoulutus 18.11.–2.12.2014

Turun kaupungin Nuorten palvelut järjestävät vertaisohjaajakoulutuksen, jonka suorittua nuori voi toimia vertaisohjaajana nuorisotilan avoimissa illoissa, diskoissa, kerhoissa, leireillä jne. Koulutuksen tarkoituksena on antaa nuorille mahdollisuus itse kehittää ja toteuttaa toimintaa muille nuorille. Tämä tapahtuu tietysti ohjaajien tukemana.

Koulutuksen aikana nuori pääsee harjoittelemaan ohjaamista, ideoimaan ja suunnittelemaan eri toimintoja muille nuorille. Koulutuksen suorittuaan nuori saa todistuksen koulutukseen osallistumisesta ja toimintakauden jälkeen työtodistuksen vertaisohjaajana toimimisesta. Koulutus on nuorille ilmainen.

Koulutukseen kuuluu 4 tapaamiskertaa ja koulutusleiri:

Ti 18.11. klo 17.30–19.30 Vimma

Ke 19.11. klo 17.30–19.30

Ti 25.11. klo 17.30–19.30

Pe 28.11. klo 18.00 - su 30.11. klo 15.00 koulutusleiri Sauvon Ahtelassa

Ti 2.12. klo 17.30–19.30

Ohjaajan rooli vertaistoiminnassa

- Kertoa mahdollisuudesta osallistua koulutukseen
- Mahdollistaa nuorten toimimisen vertaisohjaajana
- Tukea ja kannustaa aina hakuvaiheesta kauden loppuun asti
- Kehittää toimintaa yhdessä nuorten ja koulutuksen vetäjien kanssa
- Mahdollisesti esittäytyä koulutuksessa ja kertoa mahdollisuuksista vertaisohjaajille

Hakuaika alkaa 27.10. ja päättyy 9.11. Hakemukset ja mainokset liitteenä. Hakijat saavat ilmoituksen hakuaajan päätyttyä.

Koulutuksen ohjaajina toimivat Ohjaajan nimi (sähköposti@turku.fi) ja Ohjaajan nimi (sähköposti@turku.fi), joilta saa tarvittaessa lisätietoa. Otamme yhteyttä kaikkiin nuorisotiloihin, joilta ilmoittautuu nuoria mukaan koulutukseen.

Liite 3 Vertaisohjaajakoulutuksen hakemus

HAKEMUS VERTAISOHJAAJAKOULUTUKSEEN 18.11.–2.12.2014

Syntymäaika:

Osoite:

Sähköposti:

Puhelinnumero:

Miksi haet koulutukseen?

Miksi juuri sinä olisit hyvä vertaisohjaaja?

Minkälaista toimintaa haluaisit järjestää ja millä nuorisotalolla?

Onko sinulla aikaisempaa kokemusta vertaisohjaajana toimimisesta (esim. isoskoulutus, tukaritoiminta)?

Suosittelija (esim. nuorisotilan ohjaaja, opettaja):

Ruoka-aineallergiat ja muuta huomioitavaa:

Allekirjoitus

Päivämäärä

Palauta tämä hakemus viimeistään 9.11.2014 Vimmaan (Aurakatu 16) tai sähköpostilla osoitteeseen sähköpostiosoite@turku.fi

TURKU

Liite 4 Vertaisohjaajatoiminnan mainos

VERTAISOHJAAJAKOULUTUS 14–17-vuotiaille nuorille 18.11.–2.12.2014

Haluatko toimia vertaisohjaajana nuorisotalolla tai olla mukana järjestämässä tapahtumia ja leirejä?

Turun kaupungin Nuorten Palvelut järjestää vertaisohjaajakoulutuksen, jonka suorittuasi voit toimia vertaisohjaajana nuorisotalon illoissa, diskoissa, kerhoissa, leireillä jne. Mikäs se sellainen vertainen sitten on? No se on henkilö, jolla on sama asema, arvo, ikä, laillinen asema, samanarvoiset kyvyt, taidot tai pätevyys kuin toisella henkilöllä. Eli tässä tapauksessa nuori pääsee vetämään toimintaa toisille nuorille. Helppoa, eikö?

Koulutuksen aikana pääset kehittämään suunnittelutaitojasi, harjoittelemaan ohjaamista ja saat mahdollisuuden tutustua toiminnan järjestämiseen huipputyypin kanssa. Koulutuksen jälkeen saat todistuksen koulutukseen osallistumisesta ja tarvittaessa työtodistuksen vertaisohjaajana toimimisesta kauden jälkeen. Koulutus on ilmainen ja osallistuaksesi tarvitset nuorisokortin (www.pointti.info/nuorisokortti), jonka saat tarvittaessa meiltä.

Koulutukseen kuuluu 4 tapaamiskertaa ja koulutusleiri:

Ti 18.11. klo 17.30–19.30

Ke 19.11. klo 17.30–19.30

Ti 25.11. klo 17.30–19.30

Pe 28.11. klo 18.00 - su 30.11. klo 15.00 koulutusleiri

Ti 2.12. klo 17.30–19.30

Haku aika alkaa 27.10. ja päättyy 9.11. Palautathan hakemuksen ajoissa Vimmaan (Aurakatu 16) tai sähköpostitse sähköpostiosoite@turku.fi. Koulutukseen valituille ilmoitamme mahdollisimman pian hakuajan päätyttyä.

Lisätietoja ja hakulomakkeet:

Ohjaajan nimi

Ohjaajan puhelinnumero

Ohjaajan sähköpostiosoite

NUORTEN PALVELUT

Liite 5 Osallistumislupa vertaisohjaajakoulutukseen

Hei vertaisohjaajan huoltaja!

Turun kaupungin Nuorten Palvelut järjestää vertaisohjaajakoulutuksen syksyllä 2014, jonka suoritettuaan nuori voi toimia vertaisohjaajana nuorisotilan illoissa, diskoissa, kerhoissa, leireillä jne. Vertaisella tarkoitetaan henkilöä, jolla on sama asema, arvo, ikä, laillinen asema, samanarvoiset kyvyt, taidot tai pätevyys kuin toisella henkilöllä. Eli tässä tapauksessa nuori pääsee ohjaamaan toimintaa toisille nuorille.

Koulutuksen aikana nuori pääsee kehittämään suunnittelutaitojaan, harjoittelemaan ohjaamista ja saa mahdollisuuden tutustua toiminnan järjestämiseen nuorisotyöntekijöiden avustamana. Koulutuksen jälkeen nuori saa todistuksen koulutukseen osallistumisesta ja tarvittaessa työtodistuksen vertaisohjaajana toimimisesta kauden jälkeen. Koulutus on ilmainen ja osallistuakseen tarvitsee vain nuorisokortin (www.pointti.info/nuorisokortti), jonka saat tarvittaessa meiltä.

Koulutukseen kuuluu 4 tapaamiskertaa ja koulutusleiri:

Ti 18.11. klo 17.30–19.30 Vimma

Ke 19.11. klo 17.30–19.30 Vimma

Ti 25.11. klo 17.30–19.30 Vimma

Pe 28.11. klo 18.00 - su 30.11. klo 15.00 koulutusleiri Sauvon Ahtelassa

Ti 2.12. klo 17.30–19.30 Vimma

Annan nuorelleni/huolettavalleni luvan osallistua vertaisohjaajakoulutukseen 18.11.–2.12.2014.

Nuoren nimi:

Nuoren ruoka-aineallergiat ja muuta huomioitavaa:

Huoltaja nimi:

Huoltajan puhelinnumero:

Huoltajan allekirjoitus:

Lisätietoa: Ohjaaja, puhelinnumero, sähköpostiosoite

Liite 6 Vertaisohjaajakoulutuksen harjoitteet ja materiaalit

Vertaisohjaajakoulutuksen harjoitteet ja materiaalit:

Sääntötaulu

Tavoite: luoda yhteiset pelisäännöt

Tarvikkeet: Kartonki, tussi

Sääntötauluun kirjataan ne säännöt, jotka ovat jokaisen osallistujan mielestä tärkeitä koulutuksen onnistumisen kannalta. Säännöt tulee luoda yhdessä keskustellen ja jokaisen tulee hyväksyä kirjatut säännöt. Sääntötauluun voi jättää tilaa uusia sääntöjä varten, jos niitä ilmaantuu koulutuksen varrella.

Post-it – harjoite

Tavoite: kuulla nuorten toiveet, pelot, odotukset ja kontribuutio ryhmää kohtaan, mielipiteen jakaminen

Tarvikkeet: post-it-lappuja (4 eri väriä), 4 kartonkia, kyniä

Jokaiselle nuorelle jaetaan 4 eri väristä post-it-lappua.

Keltaiseen lappuun kirjoitetaan nuorten toiveet koulutusta kohtaan.

Punaiseen lappuun kirjoitetaan nuorten pelot koulutusta kohtaan.

Vihreään lappuun kirjoitetaan odotukset koulutusta kohtaan.

Siniseen lappuun kirjoitetaan oma kontribuutio ryhmää kohtaan (mitä annan itsestäni ryhmälle).

Ohjeistuksen aikana on hyvä selventää mitä lappuihin voi esimerkiksi kirjoittaa, jotta tehtävänanto olisi mahdollisimman selkeä. Kirjoitusosuuden jälkeen jokainen nuori palauttaa laput samanvärisille kartongeille, joissa on yläotsikkoina toiveet, pelot, odotukset ja kontribuutio. Jos post-it-lapuissa on samankaltaisia ajatuksia, niitä voi pinota päällekkäin, jotta nuoret huomaavat, etteivät ole ajatustensa kanssa yksin. Kartonkien pohjalta käydään vielä yhdessä keskustelua miten toiveisiin ja odotuksiin päästään ja mitä kaikkea muut ryhmän jäsenet voivat antaa ryhmälle. Pelot on hyvä käydä myös yhdessä läpi, jotta niitä

voisi ennalta ehkäistä. Näiden toiveiden pohjalta on myös helppo suunnitella tulevaa koulutusta nuorten tarpeita vastaavaksi.

Oman kuva piirtäminen

Tavoite: esittäytyminen, ryhmäytyminen

Tarvikkeet: paksua paperia, tusseja

Jokaiselle osallistujalle jaetaan paperi ja tussi. Tehtävänä on piirtää oma kuva oman pään yläpuolella ilman, että kuvaa katsotaan välillä. Paperi asetetaan pään päälle ja ohjaaja kertoo mitä kulloinkin piirretään. Aloitetaan päästä ja edetään aina vartaloon saakka. Piirtämisen jälkeen jokainen saa vuorollaan esitellä itsensä muille. Tähän harjoitukseen voi lisätä vielä nimestä runoksi –harjoitteen, jonka jälkeen kuvista voi koota ryhmäkuvan isolle kartongille.

Nimestä runoksi

Tavoite: tutustuminen, nimien opettelu, ryhmäytyminen

Tarvikkeet: paperia, tusseja

Jokaiselle osallistujalle jaetaan paperit joihin kirjoitetaan oma nimi pystysuunnassa. Jokaisen kirjaimen kohdalle kirjoitetaan vaakatasoon yksi sana, joka alkaa samalla alkukirjaimelle. Näistä sanoista tulisi muodostua itseensä kuvaava runo tai tarina. Sanat voivat olla myös adjektiiveja, jotka kuvaavat hyvin itseään. Nämä runot voi liittää omaan kuvaan, jolloin kuvista voi luoda ryhmäkuvan nimineen isolle kartongille.

Putoushahmot

Tavoite: Koulutuspäivän purku ja samalla kerätä palautetta päivästä

Tarvikkeet: Kuvia eri putoushahmoista

Kuvat levitetään lattialle vertaisohjaajien eteen ja jokainen saa valita yhden putoushahmon, joka kuvaa parhaiten sen hetkistä tilaa. Tämän jälkeen käydään läpi kaikkien tunnelmat päivästä putoushahmojen kautta.

Käsitteiden määrittely

Tavoite: Määrittellä vertaisohjaajatoiminnan käsitteet

Tarvikkeet: Paperia ja määriteltävät sanat

Jaetaan koulutettavat ryhmiin ja annetaan jokaiselle ryhmälle yksi paperi, jossa on määriteltävä sana. Ryhmän tulisi mahdollisimman kattavasti määritellä sanat omin sanoin. Jos ryhmäläiset tarvitsevat apua, he voivat käyttää internetiä apunaan. Sanat voivat olla esimerkiksi: vertainen, vertaisohjaaja, ryhmä, ryhmäytyminen, nuori, nuorisotalo

Minä –harjoite

Tavoite: omien vahvuuksien pohdinta ja sitä kautta pohtia myös kehittämisen paikkoja

Tarvikkeet: paperia ja värikyniä

Jokaiselle vertaisohjaajalle jaetaan paperi ja värikyniä. Heidän tulisi piirtää itsensä paperille ja tämän jälkeen merkitä piirrustukseen asiat, joissa he ovat hyviä. Esimerkiksi käden kohdalle voi kirjoittaa, että on hyvä piirtämään ja halaamaan. Ohjaaja voi auttaa nuoria tekemällä oman esimerkkipiirroksen. Kun kuvat ovat valmiit, jokainen voi esitellä halutessaan oman teoksen.

Fiiliskierros

Tavoite: koulutuspäivän purku ja kerätä samalla palautetta päivästä

Tarvikkeet: paperia ja kyniä

Nuorten tulisi joko itse näyttää kasvoillaan hymiö, joka vastaa päivän tunnelmia tai vaihtoehtoisesti piirtää se paperille. Samalla käydään läpi miksi nuoris valitsi juuri kyseisen hymiön.

Kahoot visa

Tavoite: perheytyä aiheeseen, saada lisätietoa vaikuttamisesta ja vertaisohjaajana toimimisesta

Tarvikkeet: valmis Kahoot visa, internetyhteys, kännykät

Kahoot visa tulisi luoda valmiiksi ennen koulutuskertaa. Ohjeet visan tekemiseksi löytyy sivulta kahoot.it, josta löytyvät myös ohjeet visan suorittamiseen. Kysymykset voivat olla esimerkiksi oman kunnan nuorten projektien rahoituksiin tai vaikuttamiskanaviin liittyviä. Jos koulutuspaikassa ei ole internetyhteyttä voi visan suorittaa perinteisesti paperilla.

Leirin suunnittelu

Tavoite: perehtyä toiminnan suunnitteluun

Tarvikkeet: kartonkia, tusseja ja teippiä

Nuoret saavat itse luoda haluamansa kaltaisen leirin. Leirin runko luodaan kartongeille pienempien paperien ja teippien avulla, jotta leirin runkoa voi tarvittaessa muuttaa. Ohjaajan tulis antaa raamit leirin suunnittelulle (esim. bussin aikataulu ja työntekijöiden työajat), mutta muuten nuorten tulisi itse keskustelemalla päästä parhaimpaan lopputulokseen. Lopuksi käydään yhdessä läpi, löytyykö rungosta kaikki tarvittavat asiat leirin onnistumisen ja tavoitteiden kannalta (ruokailut, yöunet, sauna, koulutuksellista sisältöä jne.). Tarvittaessa tämän jälkeen runkoa tulisi muuttaa, jotta leiri vastaisi tavoitteita.

Fiilisjana

Tavoite: päivän purku ja tunnelmien läpikäynti

Tarvikkeet: -

Ohjaajat sijoittautuvat eri päihin huonetta. Toinen ohjaajista suhtautuu aina positiivisesti asioihin ja toinen aina negatiivisesti. Nuorten tulisi aina uuden sanan kuultuaan päättää mihin kohtaan janalle he itse sijoittautuvat. Ohjaaja voi välillä myös kysellä miksi nuori sijoittautui tiettyyn kohtaan. Sanat voivat olla esimerkiksi: leiri, nuorisotalo, vertaisohjaajuus, vertaisohjaajakoulutus.

Kankaanpaino

Tavoite: opetella kankaanpainamista, tehdä vertaisohjaajapaidat

Tarvikkeet: seula, raakeli, paidat, kangasvärit, lusikoita, teippiä, suojapaperia, pesupaikka, silitysrauta

Alustat tulisi suojata paperilla, jotta väri ei pääse värjäämään pöytiä. Tämän jälkeen paidat tulisi teipata paikalle tarkemmin jäljen saamiseksi. Seula tulee asettaa haluttuun kohtaan ja pitää paikallaan painettaessa. Seulan reunaan asetetaan tarvittava määrä väriä, joka vedetään raakelin avulla koko kuvion yli. Tämä toistetaan tarvittaessa. Sen jälkeen seula nostetaan varovasti pois ja annetaan kuivua, jonka jälkeen kuva silitetään. Seula tulisi pestä, joka käyttökerran jälkeen, joten isomman ryhmän kanssa on hyvä olla useampi seula.

Bingo

Tavoite: tutustuminen, ryhmäytyminen

Tarvikkeet: kyniä, bingoruudukot, joissa on jokaiselta osallistujalta jokin yllättävä tieto

Bingoruudukot jaetaan osallistujille ja heidän tulisi löytää joka ruudun faktalle omistaja juttelemalla muiden pelaajien kanssa. Nopein koko bingoruudukon täyteen saaja voittaa.

Palaute-harjoite

Tavoite: harjoitella palautteen antamista ja vastaanottamista

Tarvikkeet: paperia ja kyniä

Nuorten jaetaan ryhmiin ja jokainen ryhmä saa pohdittavaksi yhden tai kaksi asiaa, jonka jälkeen he esittelevät asian muille. Pohdittavat asiat ovat: palautteen antaminen, palautteen vastaanottaminen ja viestinnän koostumus. Lopuksi käydään vielä yhdessä läpi rakentavan ja negatiivisen palautteen ero sekä palautteenantamisen hampurilaismalli.

Ongelmaharjoitteet

Tavoite: käydä läpi mahdollisia ongelmatilanteita, ymmärtää valmistautumisen tärkeys, harjoitella ongelmanratkaisutaitoja ja esilläoloa

Tarvikkeet: ongelmatilanteet paperilapuilla

Nuoret jaetaan ryhmiin ja jokaiselle ryhmälle jaetaan yksi ongelmatilanne, jonka he esittävät teatterin keinoin muille nuorille oman ratkaisukeinonsa kanssa. Tämän jälkeen muut nuoret saavat mahdollisuuden keskustella muista ratkaisumahdollisuuksista. Lopuksi ohjaajan tulisi kertoa oma näkemyksensä tilanteen hoitamisesta.

Esimerkkitalanteita:

Olette järjestämässä banaanihippaa nuokkarilla perjantai-illan ratoksi. Lähetitte hyvissä ajoin ohjaajalle listan tarvikkeista (16 banaania), mutta ohjaaja ei koskaan saanut viestiänne. Nuokkarilla on jo 10 tyyppiä odottelemassa hipan alkua, mutta teiltä puuttuu nyt banaanit. Miten hoidatte asian?

Olette koululla laittelemassa mainoksia tulevasta tapahtumasta ja huomaatte Keijo-Petterin lukemassa mainostanne. Keijo-Petteri kuitenkin huokailee ja toteaa: -Toi olis tosi kiva tapahtuma, mut en ole koskaan käynyt nuokkarilla enkä ole varma uskallanko mennä. Miten hoidatte asian?

Olette järjestämässä ryhmäpussihiippelyn sm-kisoja. Kun tapahtumapäivä koittaa, huomaatte, että taivas on aivan täynnä synkkiä sadepilviä. Miten hoidatte asian?

Olette järjestämässä Spiderman-tietovisaa ja Kerttu-Maija huutelee vastauksia kovaan ääneen eikä anna muiden vastata kysymyksiin. Miten hoidatte asian?

Liite 7 PowerPoint-esitys

TURKU

TURKU

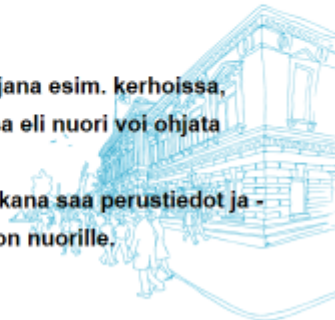
Kouluttajat

- Nimi
- Koulutustausta
- Työnkuva
- Lyhyt esittely
- Kuva

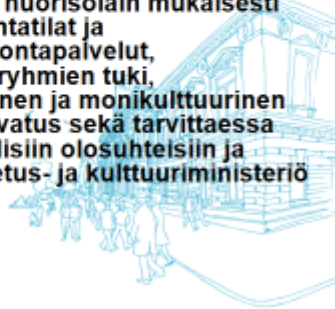
Vertaisohjaajakoulutus

- Ensimmäinen kerta kun koulutus järjestetään
- Tavoitteena kehittää nuorisotalotoimintaa yhä enemmän nuorten näköiseksi
- Tarkoitus saada nuoria mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin
- Koulutuksesta saa todistuksen
- Koulutuksen jälkeen voi toimia vertaisohjaajana esim. kerhoissa, leireillä, diskoissa tai avoimessa toiminnassa eli nuori voi ohjata toimintaa muille nuorille
- Kostuu koulutuspäivistä ja leiristä, joiden aikana saa perustiedot ja -valmiudet toimia vertaisohjaajana muille talon nuorille.

Turun kaupungin nuorten palvelut

- Turun kaupungin nuorisotyötä määrittää pitkälti nuorisolaki (1.luku 1§), jonka tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuoren aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja
- Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorisolain mukaisesti nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014)

Nuorisotilat

- Nuorisotilan toiminta-ajatus on tukea nuorten omalla vapaa-ajalla tapahtuvaa omaehtoista toimintaa, toimia paikkana, jonne on helppo tulla ja jossa nuoret saavat kokemuksen lähiyhteisössä toimimisesta (Kiilakoski 2012, 137).
- 20 mahtavaa tilaa toteuttaa nuorten näköistä toimintaa eri puolilla turkua

Mitkä paikat ovat teille tuttuja?

- Auran Panimo
- Haritun nuorisotila
- Hirvensalon nuorisotalo
- Ilpoisten nuorisotila
- Jyrkkälän nuorisotalo
- Kuuvuoren nuorisotalo
- Käsityökeskus
- Lausteen nuorisotalo
- Maarian nuorisotalo
- Majanummen toimipiste
- Moision nuorisotila
- Paattisten nuorisotila
- Pansion moottorihalli
- Pansion nuorisotalo
- Runosmäen nuorisotalo
- Skeittihalli Cube
- Varissuon nuorisotalo
- VIMMA - nuorten taide- ja toimintatalo
- VisKu -Teräsrautelan nuorisotalo
- Zabadak

Vertaisohjaajakoulutuksen päivämäärät

- Koulutukseen kuuluu 4 tapaamiskertaa ja koulutusleiri:
- Ti 18.11. klo 17.30–19.30 Vimma
- Ke 19.11. klo 17.30–19.30 Vimma
- Ti 25.11. klo 17.30–19.30 Vimma
- Pe 28.11. klo 18.00 - su 30.11. klo 15.00 koulutusleiri Sauvon Ahtelassa
- Ti 2.12. klo 17.30–19.30 Vimma

Vertaisohjaajakoulutuksen sisältö

- 1. Tutustuminen
Toiminnan esittely ja toisiin tutustuminen
- 2. Vertaisohjaajuus
Vertaisohjaajuuden määrittäminen ja omat vahvuudet
- 3. Toiminnan kehittäminen
Kehittämismahdollisuudet ja -keinot,
vaikuttamismahdollisuudet, käytännön suunnittelu
- 4. Toteutus
Suunnitelmien toteutus (leiri), menetelmät ja toimiminen
vertaisohjaajana
- 5. Päättyjät
Toiminnan purku, palaute ja todistus

Lähteet

- Kiilakoski, Tomi 2012. Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.) 2012. Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Hakapaino, 125-148
- Nuorisolaki. 27.1.2006/72
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Kuntien nuorisotyö. Viitattu 17.11.2014.
http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/kuntien_nuorisotyoe/?lang=fi
- Turun kaupunki 2014. Vapaa-aikatoimiala. Nuorten palvelut. Nuorisotilojen toiminta. Viitattu 17.11.2014.
<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=9299&culture=fi-FI&contentlan=1>

TURKU

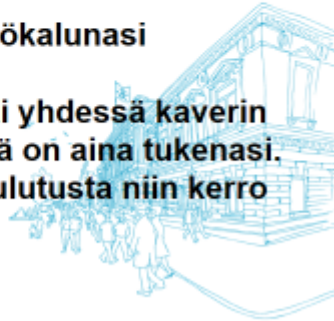
2. koulutuskerta

16.3.2015

TURKU • ÅBO
Eurooppalaisen kulttuurikaupunkiTURKU

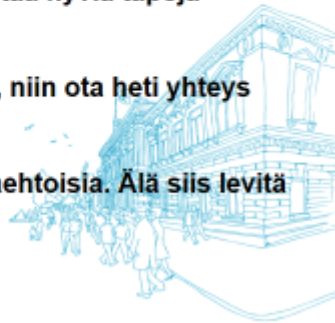
Vertaisohjaajuus

- Vertaisohjaajatoiminta ei korvaa ammattityötä
- Saat toimia nuorena nuorten parissa
- Oma personallisuutesi toimii työkalunasi
- Voit järjestää toimintaa yksin tai yhdessä kaverin kanssa, mutta nuorisotyöntekijä on aina tukenasi. Jos tarvitset apua/tukea/lisäkoulutusta niin kerro siitä ohjaajallesi.

TURKU • ÅBO
Eurooppalaisen kulttuurikaupunki

Vertaisohjaajuus

- Toimit vapaaehtoisesti, joten saat päättää itse kuinka paljon aikaa käytät toimintaan
- Toimit roolimallina, joten muista edustaa hyviä tapoja (suvaitsevaisuus, käytös)
- Jos tulee huolia, ongelmia tai kriisejä, niin ota heti yhteys ohjaajaan.
- Vaitiolovelvollisuus sitoo myös vapaaehtoisia. Älä siis levitä tietoja ulkopuolisille.

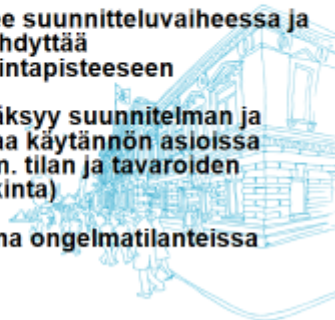
Roolit vertaisohjaajatoiminnassa

VERTAISOHJAAJA

- Ideoi ja suunnittelee toimintaa
- Markkinointi
- Toteuttaa toimintaa joko itsenäisesti tai yhdessä ryhmän kanssa
- Arvioi ja kehittää toimintaa

NUORISOTYÖNTEKIJÄ

- Toimii mahdollistajana
- Kouluttaa vertaisohjaajat (Tiina&Raisa)
- Tukee suunnitteluvaiheessa ja perehdyttää toimintapisteeseen
- Hyväksyy suunnitelman ja auttaa käytännön asioissa (esim. tilan ja tavaroiden hankinta)
- Apuna ongelmatilanteissa

Ryhmän muodostuminen

Mitä ryhmän muodostumisen eri vaiheita on?

Miten ryhmä aloittaa toimintansa?

Missä vaiheessa me olemme?

Oletteko huomanneet eri vaiheita ryhmän muodostumisen aikana?

Ryhmän turvallisuus

- Ei uhkaavia tekijöitä
- Hyväksytyksi tuleminen
- Turvallisuutta luo luottamus, hyväksyntä, avoimuus, tuki ja halukkuus yhteistyöhön
- Fyysinen ja psyykinen turvallisuus
- Se on tunne, jolla ei välttämättä ole mitään tekemistä järjen kanssa

Ryhmän jäsenten eri rooleja

- Aloitteentekijä pyrkii esittämään uusia ideoita sekä käsittely- ja menettelytapoja.
- Tietojenetsijä tarvitsee lisätietoja sekä perusteluja.
- Täsmentäjä selvittelee mahdollisia ongelmia ja tarkentaa ehdotuksia.
- Kriitikko haluaa pohtia ideoiden hyviä sekä huonoja puolia.
- Järjestelijä järjestee käytännön asioita ja toimii usein kirjurina.
- Rohkaisija ymmärtää muiden mielipiteitä ja on aina ystävällinen.
- Mukaan vetäjä pyrkii saamaan kaikki osallistumaan ryhmän toimintaan.
- Tarkkailija toimii taustalla ja sauraa sovittujen toimintatapojen noudattamista.
- Sovittelija pyrkii sovitteluun konflikteja ja etsimään kompromisseja.
- Jännityksen laukaisija hoitaa huumorin avulla ryhmän jännitteitä.

(Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006)

Lähteet

- Suomen Virtuaaliammattikorkeakoulu 2006. Ryhmätyötaidot. Ryhmän jäsenten rooleja ja tehtäviä. Viitattu 17.11.2014. http://www2.amk.fi/mater/viestinta_ja_media/ryhmatyotaidot/ryhman_jaesennten_rooleja_ja_tehtaevia_12219.html

TURKU

3. koulutuskerta

16.3.2015

TURKU • ÅBO
Eurooppalaisen kulttuurikaupunki

TURKU

Vierailija

- Vierailijan esittely
- Koulutustausta
- Työhistoria

TURKU • ÅBO
Eurooppalaisen kulttuurikaupunki

TURKU

Tietovisa

- Kirjautu sivulle kahoot.it
- Syötä pelin PIN-koodi
- Keksi itsellesi mahtava nimi
- Ja voita!

TURKU • ÅBO
Eurooppalainen kulttuurikaupunki

TURKU

Toiminnan suunnittelu

- Mitä (lyhyt kuvaus)
 - Miksi
 - Kenelle
 - Milloin
 - Missä
 - Vastuu
 - Tarvikkeet
 - Aikataulu
- Ryhmän jäsenet

TURKU • ÅBO
Eurooppalainen kulttuurikaupunki

Liite 8 Leirikirje

Hei leiriläinen!

Lähtö leirille pe 28.11. kello 18.00, joten olethan paikalla kello 17.45 Vimmassa.
Paluu leiriltä su 30.11. noin klo 15.00 Vimmaan

VÄLTTÄMÄTTÖMÄT LEIRIVARUSTEET:

- ulkoiluvarusteet
- lämpimiä vaihtovaatteita
- lapaset, pipo ja kaulahuivi
- sisäkengät/villasukat
- omat hygieniatarvikkeet
- 1 vitsi
- mahdolliset omat lääkkeet
- makuupussi tai aluslakana+pussilakana+tyynyliina
- pyyhe

Voit ottaa mukaan matkalukemista, musiikkisoittimen ja omaa syötävää, mutta ohjaajat eivät vastaa tavaroiden rikkoontumisista tai katoamisista. Kaikki arvokkaat esineet kannattaakin jättää kotiin.

Nähdään perjantaina klo 17.45 Vimman aulassa!

Lisätietoja:

Ohjaajan nimi:

Ohjaajan puhelinnumero:

Ohjaajan sähköpostiosoite:

Ohjaajat tavoitat leirin aikana numeroista:

Ohjaajan nimi:

Ohjaajan puhelinnumero:

Liite 9 Todistus

TODISTUS

on suorittanut ansioituneesti vertaisohjaajakoulutuksen

18.11.–2.12.2014

Koulutuksen kesto 27 h (1op)

Koulutuksessa käsiteltiin mm. seuraavia teemoja:

vertaisohjaajuus

ryhmytyminen

ohjaustaidot

ongelmatilanteiden ratkominen

toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi

KOULUTTAJAT:

PÄIVÄMÄÄRÄ:

2. joulukuuta 2014

Liite 10 Palautelomake nuorille
Palautelomake

Koetko pystyväsi toimimaan vertaisohjaajana koulutuksen käytyäsi?

Aiotko toimia vertaisohjaajana koulutuksen jälkeen?

Saitko tarpeeksi tietoa vertaisohjaajana toimimisesta?

Opitko jotain uutta koulutuksen aikana? Mitä?

Mitä lisää olisit toivonut vielä koulutukseen?

Mikä oli koulutuksessa turhaa?

Mikä oli kivaa?

Suosittelisitko koulutusta kavereillesi?

Vielä jotain lisättävää tai kerrottavaa?